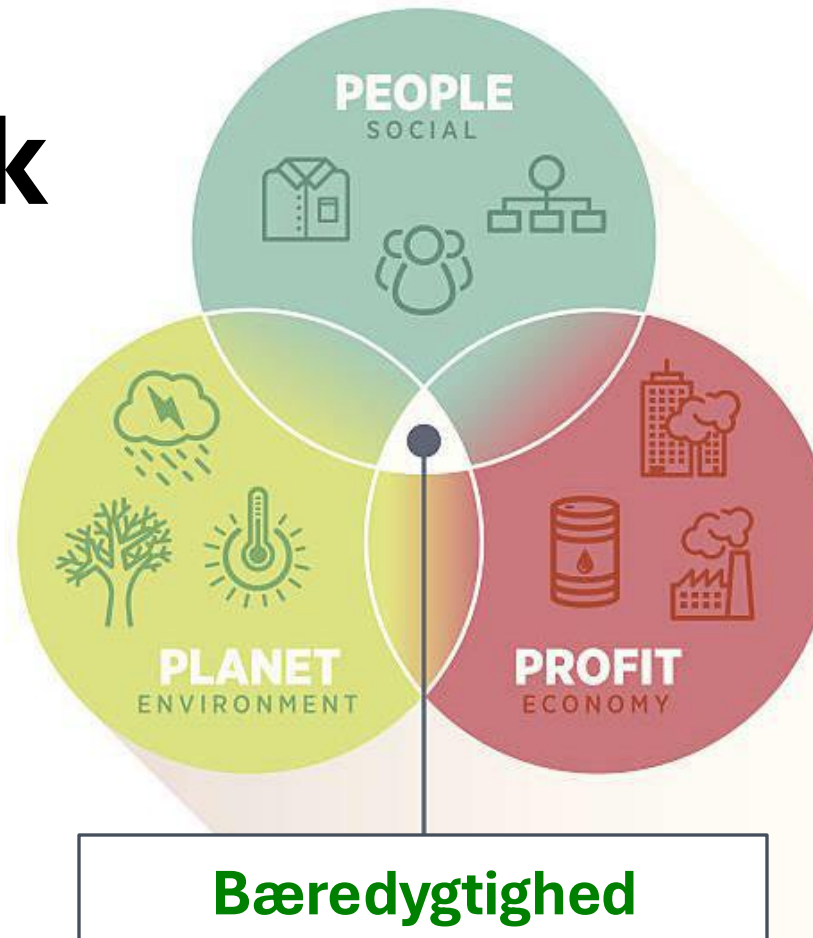


# Factbook





# Introduktion til Factbook

Denne factbook er tænkt som en opslagsbog inden for nogle af alle de begreber, ord og diskussioner, man støder på, når det gælder bæredygtighed.

I 2015 lancerede FN de 17 verdensmål for bæredygtig udvikling, som forpligter alle verdens lande til at fremme velstand samtidig med at planeten beskyttes. Siden da har bæredygtighed spredt sig i vandene og været et mål, som politikere, virksomheder, kommuner mv. har navigeret efter, ligesom nye forretningsområder er dukket op – og som virksomheder er det i høj grad et område, man skal forholde sig mere og mere aktivt til, som kravene fra forbrugere og lovgivning stiger.

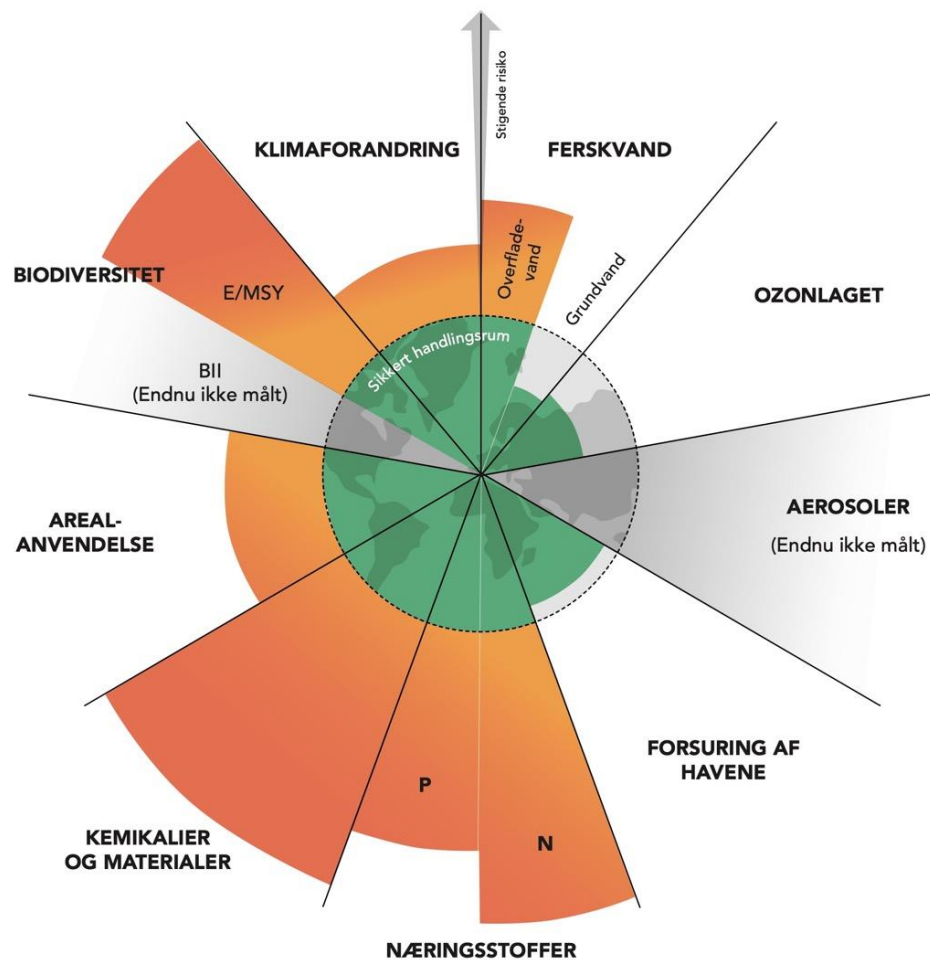
Men netop fordi bæredygtighed er blevet et udtryk, der bliver brugt og forstået på forskellig vis, er der særligt fra offentlige instanser udtrykt behov for en ensretning af bæredygtighedsbegrebet. Dette indebærer bl.a. øgede krav til dokumentation.

Factbook'en skal ses om en introduktion til 'landskabet' omkring bæredygtighed – aktører, muligheder, opmærksomhedspunkter, krav og hjælpemidler.



# Planetære grænser

Kortlægning af, hvor stor en menneskelig påvirkning af de globale miljøprocesser, der kan tillades, uden at påvirkninger risikerer at forårsage dramatiske ændringer i den globale miljøtilstand.



Planetære grænser omhandler, hvor meget jordens systemer kan klare, uden at det har for store konsekvenser for jordens økosystem.

Der er blevet udpeget 9 processer/systemer:

- Klima
- Biodiversitet
- Fældning af skov (arealanvendelse)
- Forbrug af ferskvand
- Forurening af luft med partikler
- Nedbrydning af ozonlaget
- Forsuring af havet
- Udslip af reaktivt kvælstof og fosfor til miljøet
- Alle former for menneskeskabt forurening

## Planetære grænser som målestok i virksomheden

En måde at indarbejde planetære grænser på i ens virksomhed er ved at opskalere den enkelte virksomheds påvirkning; eksempelvis ved at undersøge hvor meget CO<sub>2</sub> virksomheden udleder, og hvad det ville svare til for branchen og hele landet.

Et eksempel på opskalering kommer fra initiativet Global Footprint Network, der vurderer, hvor mange jordkloder det ville kræve for at understøtte den gennemsnitlige livsstil på tværs af forskellige lande.



# BÆREDYGTIGHEDSKRAV

# Hvad er bæredygtighed

**Bæredygtighed handler om fremtiden.**

Bæredygtighed er kort fortalt, når **vi udfører og fremmer aktiviteter, der forbedrer fremtiden for både miljø og samfund.**

*Det handler om at minimere den negative påvirkning og fremme den positive, så verden og kloden kommer i en bedre tilstand end nu – så fremtidige generationer ikke får forringet deres levevilkår.*

## **Bæredygtighed er ikke kun miljø**

Når man snakker bæredygtighed, falder snakken tit på miljø. Men bæredygtighed handler også om sociale, samfundsmæssige og økonomiske forhold. Det er altså et udtryk, der rummer mange flere elementer end blot miljø.

### **ESG står for Environment, Social og Governance**

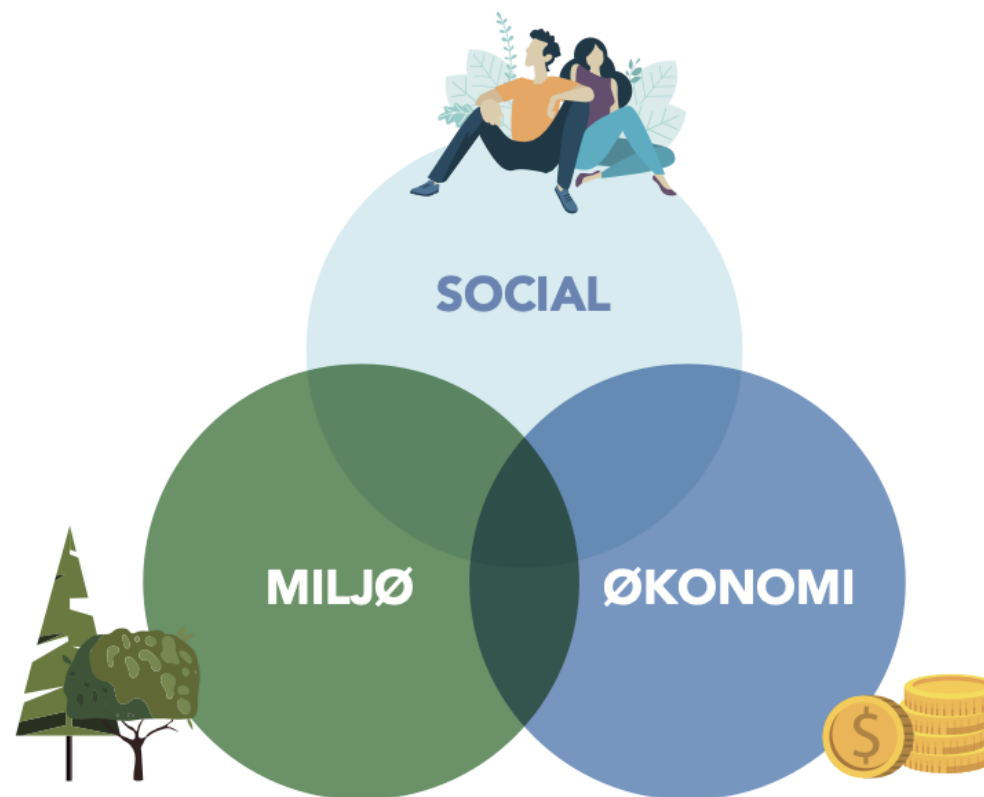
Det er en praktisk, detaljeorienteret tilgang til bæredygtighed. Det er en målbar vurdering af virksomhedens arbejde med bæredygtighed, hvor man finder data og udarbejder mål.

*Eksempler:*

**MILJØ:** Energiforbrug i tons CO<sub>2</sub>, affaldsmængder i tons, hektar biodiversitet

**SOCIALT:** Antal elever og lærlinge, antal ansatte over 50 år, antal arbejdsulykker

**GOVERNANCE:** Antal tilfælde af korrupsion, antal kvinder i bestyrelse og ledelse



# Lovgivning EU/DK



**FORDI** det får accelererende, alvorlige konsekvenser for natur, liv og samfund



**FORDI** dem, der definerer fremtidens spilleregler for virksomheder, bekymrer sig om det

Kilde: NASA, Unsplash, The European Union, World Economic Forum

## EU-TAKSONOMIEN

For bæredygtige investeringer

10. Marts 2021

Disclosure-forordningen (SFDR) træder i kraft.

1. Januar 2022

EU-taksonomien træder i kraft.

## CSRD

Corporate Sustainability Reporting Directive

5. Januar 2023

CSRD træder i kraft.

## CSDDD

Corporate Sustainability Due Diligence Directive

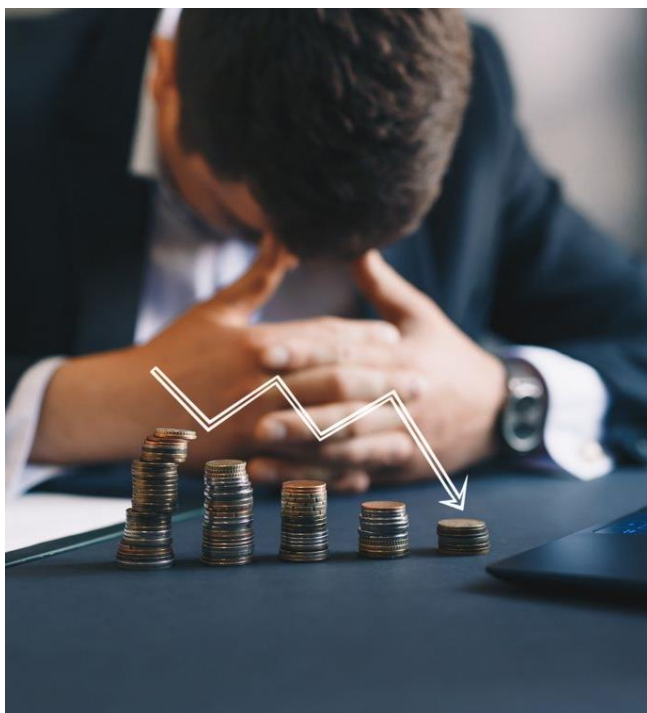
Juni 2023

Første sæt af standarder for CSRD-rapportering.

1. Januar 2025

De første virksomheder skal CSRD-rapportere for 2024.

# Banken styrer efter **risiko** og vil sikre sig, at der er en **plan**



## **CSRD & EU-Taksonomi**

Risikoprofil på  
erhvervskunder



**Klimaregnskab** er baseline  
– så du kan/skal udarbejde  
en plan og kommunikerer



## **FUTURE FIT**

Det handler om data og  
dokumentation



# Leverandørkæde hvem, hvad, hvornår: de store kræver af de små

		2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
<b>CSRD</b> Corporate Sustainability Reporting Directive	Børsnoterede virksomheder med >500 ansatte.							
	Banker og Forsikringselskaber.							
	Store virksomheder med 2/3: >40 mio. EUR i omsætning, >250 ansatte, >20 mio. EUR i aktiver.							
	SMV: Børsnoterede små og mellemstore virksomheder med mere end 10 ansatte eller 20 mio. EUR i omsætning.							
	Ikke-EU-virksomheder med >150 mio. EUR i omsætning inden for EU.							
<b>EU Taksonomi</b>	Finansielle markedsdeltagere: Organisationer, der er involveret i køb og salg af finansielle aktiver							
	Finansielle institutioner: Virksomheder, der beskæftiger sig med investeringer, lån og indlån							
	Store virksomheder med 2/3: >40 mio. EUR i omsætning, >250 ansatte, >20 mio. EUR i aktiver							

## Eksempler på, hvad der skal rapporteres under CSRD (miljø):

- CO2-udledning for egen virksomhed
- CO2-udledning for leverandørkæde
- Vandforbrug
- Affaldsmængder

# Klima- og naturforandringer stiller nye krav



## FORBRUGERNE

**FORDI** bæredygtighed er en følelse, og fordi de er bange



## LOVGIVNING

**FORDI** de har et klima- og social lighedsproblem, som koster penge



## OFFENTLIGE

**FORDI** de har sat høje klimamål og afgiftsindtægter



## BANKER

**FORDI** de har et lovkrav, og fordi de vil beskytte deres udlån

# Kundekrav



## Miljø

- CO<sub>2</sub>
- % elektrificering
- Affald
- Vand
- Genbrug af råmaterialer



## Social

- Mennesker på kanten
- Lærlinge
- Arbejdsmiljø



## Ledelse

- Etisk kodeks
- Whistleblower
- Køn
- Certificeringer: ISO, OSAS, B Corp



# Initiativer og strategier

## Kommende krav til offentlige indkøb

- Alle offentlige indkøb skal i 2030 være grønne
- Større fokus på totaløkonomiske omkostninger (TCO)
- Valg af miljømærkede produkter

## I 2022 kommer følgende krav og indsatser

- Krav om indkøb af udvalgte miljømærkede produkter. I første omgang rengøringsmidler, papir, tryksager og sæbe- og hygiejneprodukter (opdateres en gang årligt)
- Krav om anvendelse af TCO-beregninger for produkter (i første omgang for de områder, der allerede har redskaber til at beregne TCO, eks. computere, servere, køretøjer)
- Integrere klima- og miljøparametre i eksisterende udbudsværktøjer (årligt frem mod 2024)
- Vejledning for SMV'er om grønne udbud

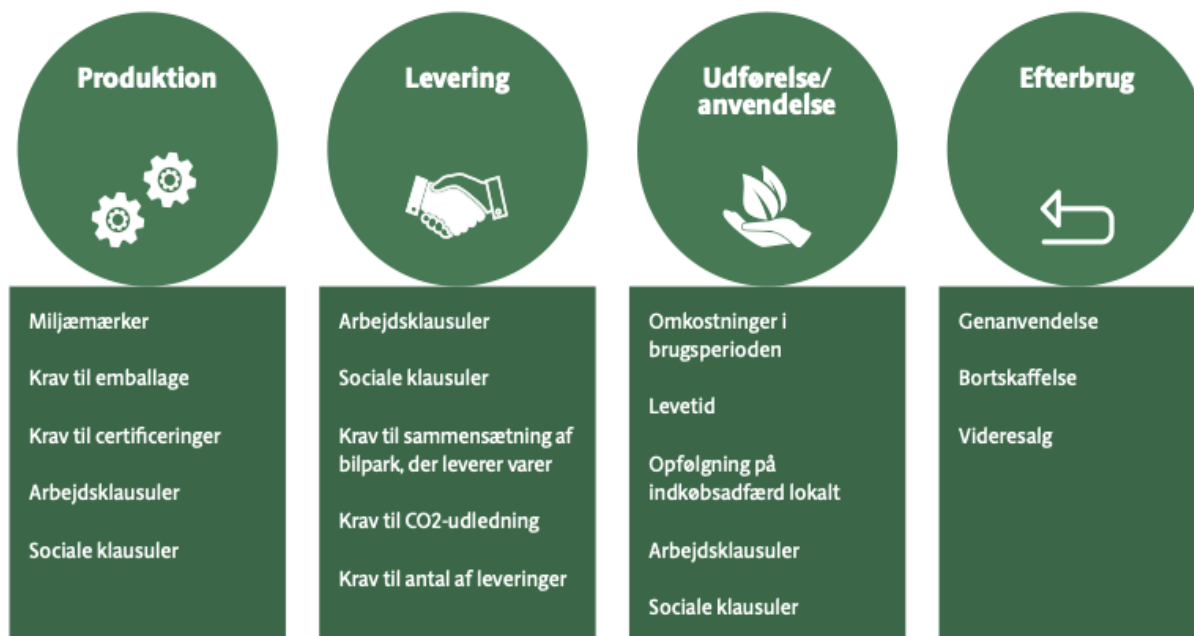
## I 2023 kommer følgende krav og indsatser

- Udbredelse af standardmodeller for kontrakter, der kan indeholde grønne incitamenter for leverandøren

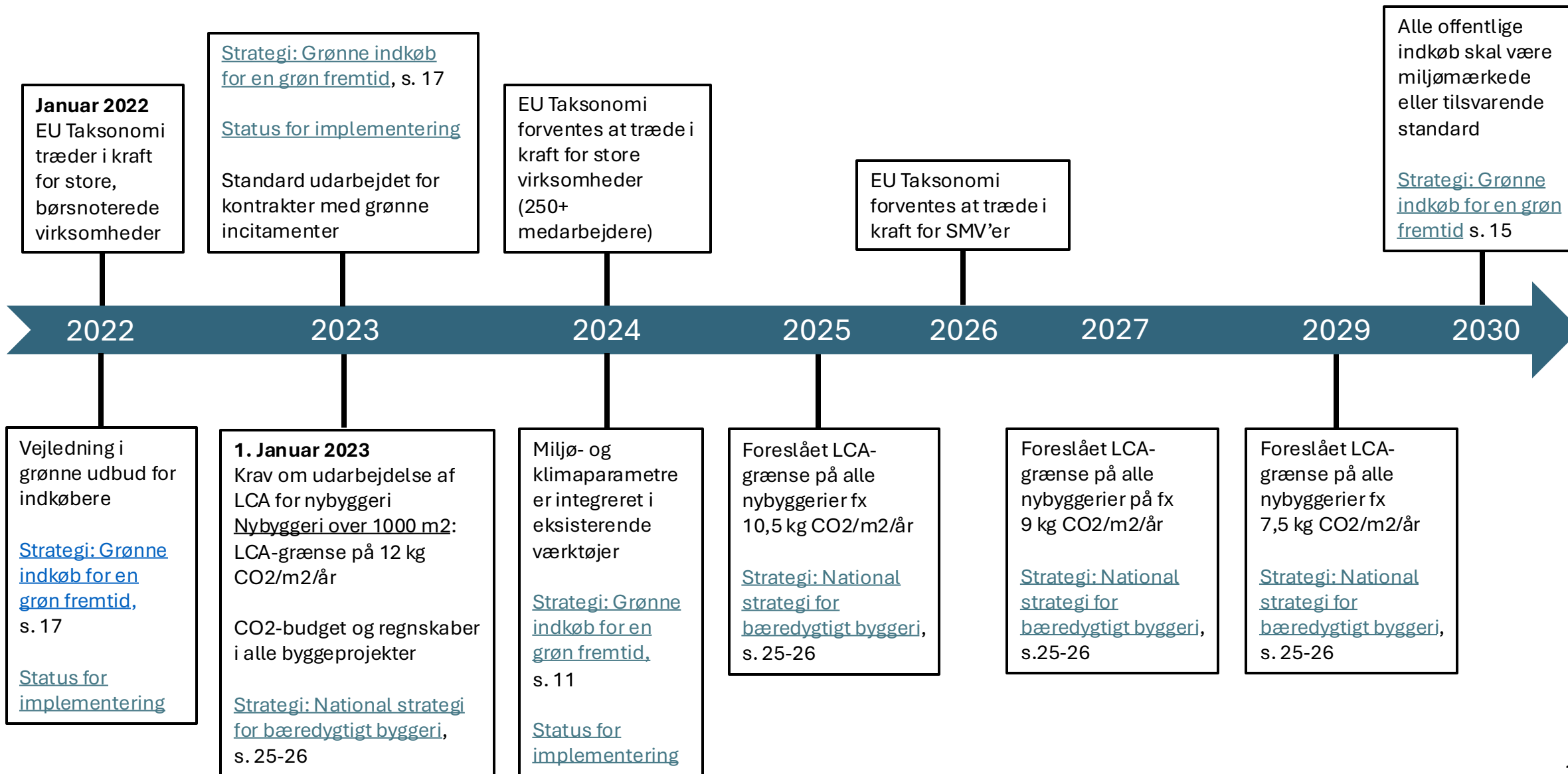
## Kommunernes kommende grønne indkøb

Kommunerne har fået en ny indkøbsstrategi, der sætter retningen for udviklingen af kommunernes indkøb frem mod 2024. Den skal sikre, at kommunernes indkøb fremadrettet tager øget hensyn til **miljøansvar, etisk og socialt ansvar** og arbejder ud fra en **totaløkonomisk** tankegang.

## Udbud- og indkøbsprocesser kan bl.a. tage hensyn til:



# Offentlige grønne indkøb Finansministeriet



# RAPPORTERING



# Eksisterende datapunkter til virksomhedsrapportering



## Environmental

- CO2 scope 1
- CO2 scope 2
- CO2 scope 3
- Energi forbrug
- Vedvarende energiandel
- Vandforbrug



## Governance

- Bestyrelsens kønsdiversitet
- Tilstedeværelse på bestyrelsesmøder
- Lønforskelle



## Social

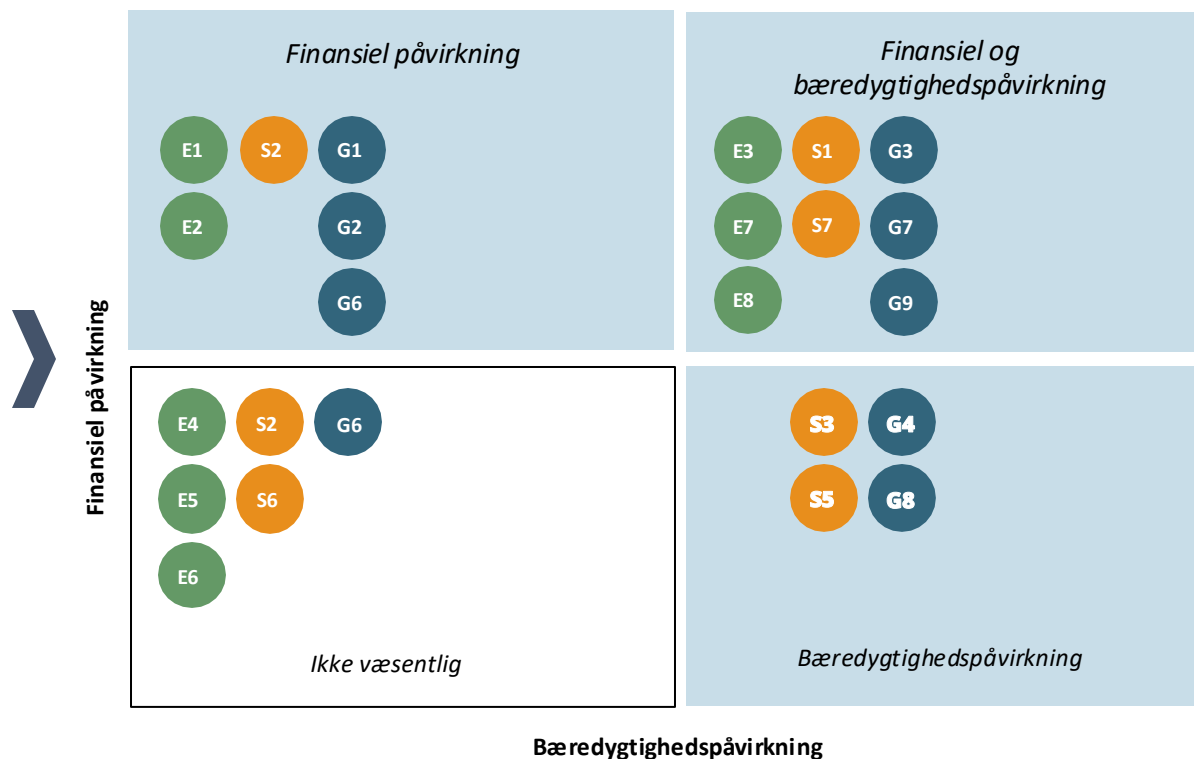
- Fuldtidsarbejdsstyrke
- Kønsdiversitet
- Kønsdiversitet for ledelseslag
- Lønforskelle mellem køn
- Medarbejderomsætning
- Sygefravær
- Fastholdelse af kunder

	Enhed	Mål	2021	2020	2019	2018	2017
<b>Environment - miljødata</b>							
CO <sub>2</sub> e, scope 1	Tons	4.200	4.389	4.479	4.658	4.751	4.870
CO <sub>2</sub> e, scope 2	Tons	2.500	2.679	2.734	2.843	2.900	2.973
Energiforbrug	GJ	48.000	48.619	49.611	51.595	52.627	53.943
Vedvarende energiandel	%	52	51	49	46	39	32
Vandforbrug	m <sup>3</sup>	1.325	1.352	1.380	1.435	1.464	1.501
<b>Social - sociale data</b>							
Fuldtidsarbejdsstyrke	FTE	4.450	4.498	4.510	4.690	4.971	5.369
Kønsdiversitet	%	40	40	38	37	33	32
Kønsdiversitet for øvrige ledelseslag	%	33	30	31	24	22	17
Løn forskel mellem køn	Gange	1,0	1,2	1,2	1,2	1,3	1,4
Medarbejderomsætningshastighed	%	10	11	11	12	12	13
Sygefravær	Dage/FTE	4,5	5,3	5,4	5,6	6,0	6,4
Fastholdelse af kunder	%	88	85	87	83	81	79
<b>Governance - ledelsesdata</b>							
Bestyrelsens kønsdiversitet	%	33	33	33	17	0	0
Tilstedeværelse på bestyrelsesmøder	%	98	95	92	92	90	92
Løn forskel mellem CEO og medarbejdere	Gange	22	23	22	21	21	20

Mål og data i ESG-hoved- og nøgletalsoversigten er eksempler for at illustrere, hvordan det kunne se ud for et givent selskabs årsrapport. I forhold til målsætninger bør mål og tidshorisont konkretiseres i selskabets guidance om forventninger til fremtiden, når sådanne gives.

# Hvad er væsentligt

Esi	Klimaforandringer & tilpasning	
	Energiforbrug	
	GHG udledninger	
	Forurening og skadelige stoffer	
	Vand	
	Biodiversitet og økosystemer	
	Ressourceforbrug & bæredygtig udvinding	
	Affald	
S	Arbejdsstyrkeengagering & udvikling	S1
	Ansattes diversitet & inklusion	S2
	Arbejdsstyrkesundhed & sikkerhed	S3
	Ansattes løn & rettigheder	S4
	Arbejdsvilkår for ansatte i værdikæden	S5
	Berørte samfund	S6
	Kundeengagering	S7
G	Virksomhedsstyring	G1
	Bestyrelse/ledelse diversitet & inklusion	G2
	Risikostyring	G3
	Integritet, antikorrupsion & bestikkelse	G4
	Konkurrencebegrænsende adfærd	G5
	Politisk engagering & lobbyisme	G6
	Styring af værdikæden	G7
	Produktkvalitet & sikkerhed	G8
	Kunde og datasikkerhed	G9



ILLUSTRATIV

- Væsentlige temaer
- Ikke væsentlige temaer

- Konklusionerne fra bæredygtigheds- og de finansielle væsentlighedsanalyser opsummeres i en væsentlighedsmatrice
- Grænsen for væsentlighed bestemmes ved brugen af påvirknings- og risici matricen i overensstemmelse med seneste EFRAG anbefalinger



# Kommende datapunkter til virksomhedsrapportering

## EU Taxonomy

Taksonomien er en **ny lovgivning fra EU**  
Den skal vise, hvor mange bæredygtige aktiviteter, en virksomhed har.

EU TAKSONOMIENS MILJØMÅL	Modvirke klimaændringer	*
	Tilpasning til klimaændringer	*
	Bæredygtig anvendelse og beskyttelse af vand- og havressourcer	
	Cirkulær økonomi	
	Forebyggelse af forurening	
	Beskyttelse af biodiversitet	

Virksomheden skal i deres årsrapport angive, hvor stor en procentdel af deres omsætning, der bidrager til de aktiviteter, som EU har fastlagt som værende bæredygtige.

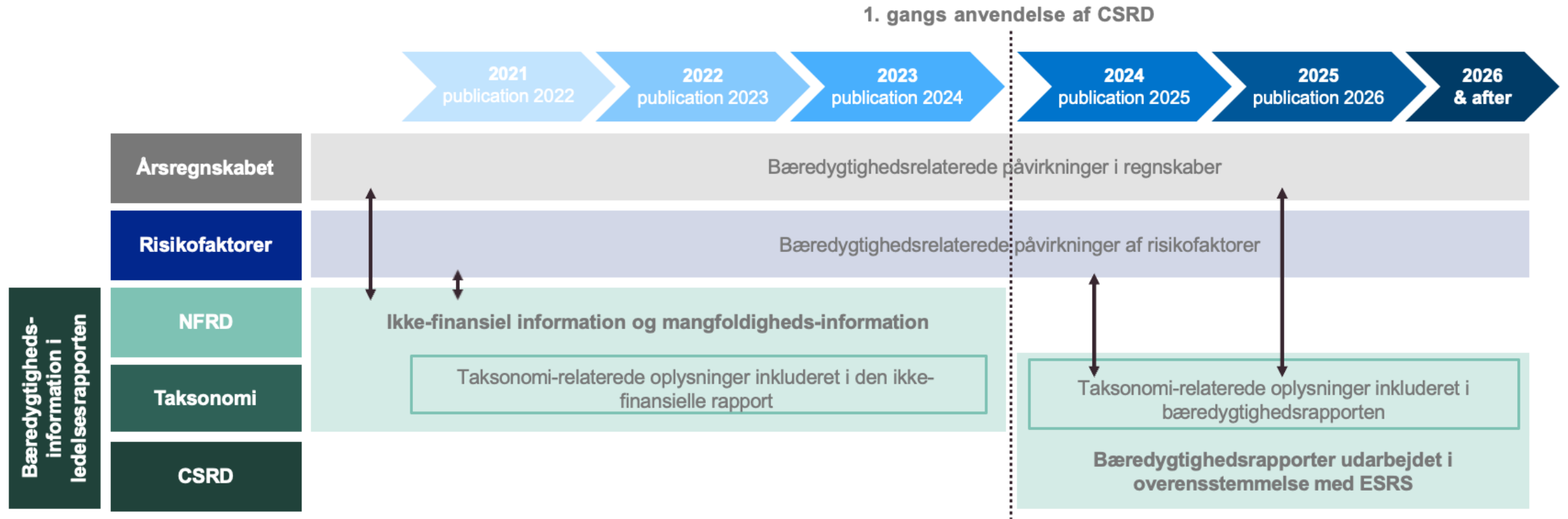
Taksonomien bliver løbende udvidet til også at omfatte sociale og økonomiske mål.

**Formål:** At sammeligne virksomheder på tværs af brancher og lande

## ESRS - sector standards

Cross-cutting standards	Environment	Social	Governance	SECTOR-SPECIFIC STANDARDS (coming later)
<b>ESRS 1</b> General principles	<b>ESRS E1</b> Climate change	<b>ESRS S1</b> Own workforce	<b>ESRS G1</b> Governance, risk management and internal control	<b>SEMI-PROPORTIONATE STANDARDS</b> (coming later)
<b>ESRS 2</b> General, strategy, governance and materiality assessment disclosure requirements	<b>ESRS E2</b> Pollution	<b>ESRS S2</b> Workers in the value chain		<b>Standarder: 12</b> <b>Krav: 84</b> <b>Datapunkter: 1.144</b>
	<b>ESRS E3</b> Water & marine resources	<b>ESRS S3</b> Affected communities		
	<b>ESRS E4</b> Biodiversity	<b>ESRS S4</b> Consumers and end-users		
	<b>ESRS E5</b> Resource use and circular economy			

# Virksomhedens afrapportering - **overblik**



# EU Taksonomi – rapportering af bæredygtige aktiviteter

Taksonomien er en liste over aktiviteter, som EU har defineret som bæredygtige. Det er et investeringsredskab til finansmarkedet, som skal føre til flere investeringer i bæredygtige aktiviteter samt ensrette standarderne for, hvornår aktiviteter kan ses som bæredygtige. Virksomheder skal i deres årsrapport angive, hvor stor del af deres omsætning kommer fra de omfattede aktiviteter i taksonomien.

For at en aktivitet ifølge taksonomien kan ses som bæredygtig, skal den kunne **levere et væsentligt bidrag** til et af følgende 6 klimamål:

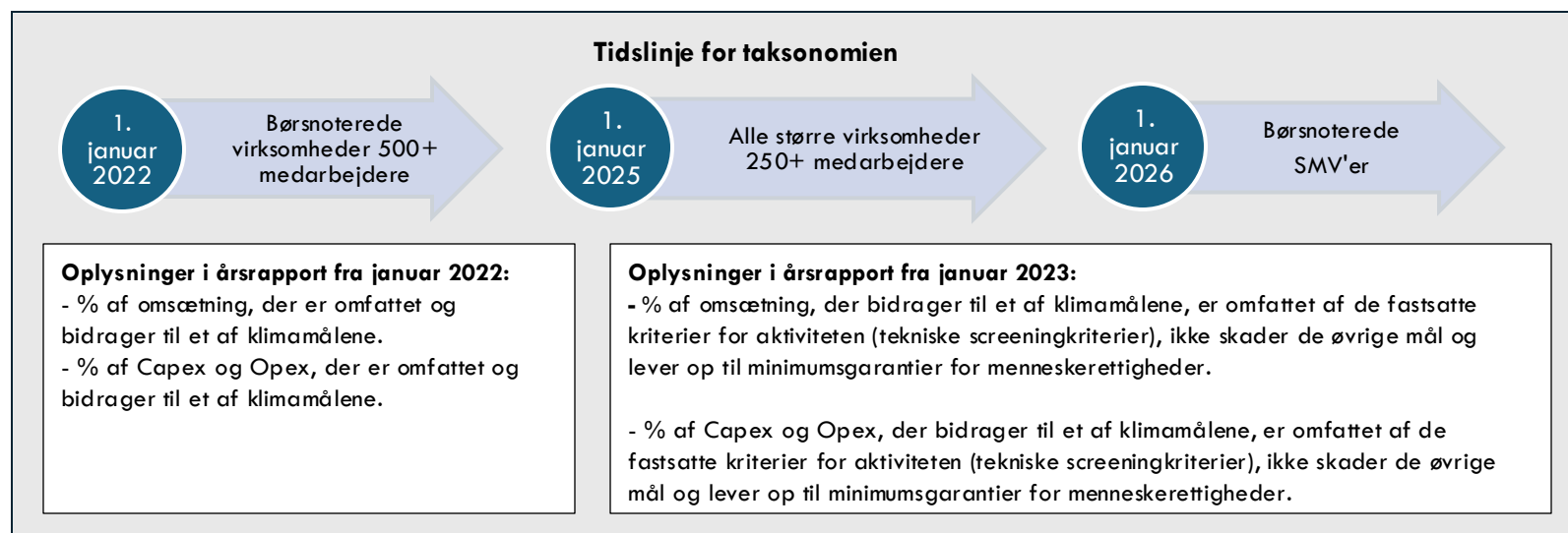
1. Modvirkning af klimacændringer
2. Tilpasning til klimacændringer
3. Bæredygtig anvendelse og beskyttelse af vand- og havressourcer
4. Omstilling til cirkulær økonomi
5. Forebyggelse og bekæmpelse af forurening
6. Beskyttelse og genopretning af biodiversitet og økosystemer

Taksonomien bliver løbende udvidet ift. aktiviteter og sektorer, og kommer også til at omfatte sociale og økonomiske aktiviteter.

Pr. maj 2023 er det kun de øverste 2 klimamål, der er specificeret, og der er pt. kun aktiviteter med, der kan give de mest relevante bidrag til de to mål

- dvs. sektorer der har de største udledninger og aktiviteter, der kan muliggøre deres transformation.

Hvis en aktivitet IKKE er med i taksonomien, er det ikke nødvendigvis lig med, at den ikke er bæredygtig, ligesom man ikke kan lave nogen konklusion om virksomhedens miljømæssige præstation.



## Eksempler på aktiviteter i taksonomien:

- Nybyggeri og renovering af bygninger
- Vandforsyning
- Genopbyggelse af vådområder
- Beskyttelse og genopbygning af skove

Alle foreløbige aktiviteter og kriterier kan ses her:

<https://ec.europa.eu/sustainable-finance-taxonomy/index.htm>

De tekniske kriterier, der er fastsat for at leve op til taksonomien, er primært kvantitative, indeholder tærskelværdier og er baseret på livscyklusanalyser.

# EU CSRD – krav om bæredygtighedsrapportering

En ny EU-lovgivning for rapportering af bæredygtighed (Corporate Social Responsibility Directive, CSRD) er trådt i kraft. Den kommer til at **påvirke langt flere virksomheder**. Før var det kun store børsnoterede virksomheder med 500+ medarbejdere, der skulle rapportere - nu gælder det også for **store virksomheder** samt **små og mellemstore børsnoterede virksomheder**. I alt er 50.000 europæiske virksomheder omfattet.



## Øgede krav til rapporteringsdata

- Virksomheder skal rapportere efter **12 standarder** inden for ledelse, miljø og sociale forhold – med hver deres underemner
- Der er udvalgt en række punkter, som **alle** virksomheder, omfattet af direktivet, skal rapportere på
- Virksomheder med **+250** ansatte **skal** derudover rapportere på yderligere **sociale** forhold
- Krav om at udarbejde en **materialitetsanalyse**
  - En analyse af, hvordan virksomheden påvirker miljø og samfund, og hvordan den påvirkes selv udefra – både finansielt og bæredygtighedsmæssigt.
  - Hvis virksomheden vurderer, at den inden for emnet har en væsentlig påvirkning, skal den **rapportere yderligere** på en række punkter.

## 2 generelle standarder, der går på tværs af miljø, socialt og ledelse:

- Generelle principper for rapportering
- Om strategi, ledelse og materialitetsanalyse

### 5 standarder for miljø

- Klimaforandringer
- Forurening
- Vand og marine ressourcer
- Biodiversitet og økosystemer
- Ressourceforbrug og cirkulær økonomi

### 4 standarder for socialt

- Egen arbejdsstyrke
- Leverandør/værdikædens medarbejderstyrke
- Påvirkede lokalsamfund
- Forbrugere og slutbrugere

### 1 standard for ledelse

- Forretningsorden/ adfærd

## Eksempel på rapporteringskrav til **alle** virksomheder

### Ledelse

- Hensyn til bæredygtighed i KPI'er
- Hensyn til stakeholdere

### Miljø

- Scope 1+2+3 – GHG-udledninger
- Affalds-sammensætning
- Vandforbrug

### Arbejdsstyrke

- Sammensætning af medarbejderstyrke
- Lønnings- og bonusforskelle

### Leverandørkæde

- Risiko for tvangsarbejde
- Påvirkning på arbejdsforhold

# Relevant lovgivning for danske virksomheder i bygge/anlæg

Pr. maj 2023

LOVGIVNING §	ÅRLIG RAPPORTERINGSKRAV	INITIATIVER	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Kommer fra	
ENERGI	Energiforbrug fordelt på kilder (mængde)					\$	•	•	•	CSRD - EU
	CO2-udledning for SCOPE 1, 2 og 3					\$	•	•	•	CSRD - EU
	Energintensitet (Energiforbrug pr. mio DKK)					\$	•	•	•	CSRD - EU
VAND	Genbrugt vand (mængde)					\$	•	•	•	CSRD - EU
	Vandintensitet (Forbrug m3/omsætning)					\$	•	•	•	CSRD - EU
AFFALD	Sortering af alt affald egnet til materialnyttiggørelse		\$							Affaldsbekendtgørelsen
	Sortering af husholdningsaffald i 10 fraktioner		\$							Affaldsbekendtgørelsen
	Farligt og radioaktivt affald (mængde)					\$	•	•	•	CSRD - EU
	Sammensætning af affaldstyper					\$	•	•	•	CSRD - EU
KEMIKALIER/ FORURENENDE STOFFER	Rapportering om forurenende stoffer i produktion					\$	•	•	•	CSRD - EU
	Forbud mod glyphofosat på belægninger		\$							Miljøministeriet
	Datablade - gemme 10 år efter brug		\$							REACH - EU
LCA & CO2	Brug af LCA i nybyggeri									Bygningsreglement
	Stigning i CO2-afgift									Afale om CO2-afgifter
	Initiativ til fossilfri byggepladser									Afale om bæredygtigt by
	Initiativ til CO2-reduktion i udbud									Afale om bæredygtigt by
KLIMA & NATUR	% af omsætning omfattet taksonomi - modvirkning klimatorandringer					\$	•	•	•	Taksonomi - EU
	% af omsætning omfattet taksonomi - Tilpasning til klimatorandringer					\$	•	•	•	Taksonomi - EU
	% af omsætning omfattet taksonomi - Beskyttelse hav og vand - TBD					\$				Taksonomi - EU
	% af omsætning omfattet taksonomi - Cirkulær økonomi - TBD					\$				Taksonomi - EU
	% af omsætning omfattet taksonomi - Forebyggelse forurening - TBD					\$				Taksonomi - EU
	% af omsætning omfattet taksonomi - Beskyttelse biodiversitet - TBD					\$				Taksonomi - EU
DIVERSITET	Måltal for antal kvinder i bestyrelsen		\$	•	•	•	•	•	•	Årsregnskabsloven 99b
	Antal kvinder i bestyrelse - procent og ratio		\$	•	•	•	•	•	•	Årsregnskabsloven 99b
	% uafhængige bestyrelsesmedlemmer		\$	•	•	•	•	•	•	CSRD - EU
	Antal kvinder i ledelse		\$	•	•	•	•	•	•	Årsregnskabsloven 99b
	Forskel i timeløn kvinder vs. mænd		\$	•	•	•	•	•	•	CSRD - EU
ARBEJDSMILJØ/ SIKKERHED	Antal dødsulykker					\$	•	•	•	CSRD - EU
	Antal tabte dage					\$	•	•	•	CSRD - EU
	Antal og vækst i registrerede arbejdsulykker					\$	•	•	•	CSRD - EU
	Antal dødsulykker for ikke-ansatte					\$	•	•	•	CSRD - EU
	Medarbejderomsætning %					\$	•	•	•	CSRD - EU
RETTIGHEDER & KLAGER	Antallet af overtrædelser af menneskerettigheder i arbejdsstyrken					\$	•	•	•	CSRD - EU
	antal tilfælde af diskrimination & chikane					\$	•	•	•	CSRD - EU
	Whistleblowerordning		\$							EU - Forordning
LEVERANDØRKÆDE & SAMFUND	overtrædelser af antikorrupsions- og anti-bestikkelseslove - antal og bødesum					\$	•	•	•	CSRD - EU
	% af omsætning fra aktiviteter omfattet taksonomi - Sociale mål - TBD					\$				Taksonomi - EU
	Tilfælde af overtrædelser af menneskerettigheder blandt forbrugere og værdikæden					\$	•	•	•	CSRD - EU
	Rapportering om risici for at påvirke leverandørkæde negativt					\$	•	•	•	CSRD - EU
BÆREDYGTIGHEDS- FOKUS I VIRKSOMHED	Krav om at sikre menneskerettigheder & klima i leverandørkæde og mindske risici - TBD					\$				CSDD - EU
	Rapportering om ledelse og bestyrelse informeres om bæredygtighedssager					\$	•	•	•	CSRD - EU
	Rapportering om ledelse og socialt ansvar er del af bonus					\$	•	•	•	CSRD - EU
Rapportering om ledelse og bestyrelse vurderes ud fra reduktionsmål CO2					\$	•	•	•	CSRD - EU	

Gældende for en dansk virksomhed i bygge/anlægsbranchen, som hører til regnskabsklasse store C, dvs. over 250 medarbejdere og en omsætning over 313 mio. kr. eller en balancesum på over 156 millioner kr.

CO2



# Energiforbrug = CO<sub>2</sub>-udledning

## Scope 1

Energiforbrug fra virksomheden

Brændsler til firmabiler  
(Diesel + benzin)



Brændsler til opvarmning  
(fx naturgas)



## Scope 2

Indkøbt energi fra selskaber

EI



Fjernvarme



## Scope 3

Udledninger fra værdikæden

Indkøb af varer



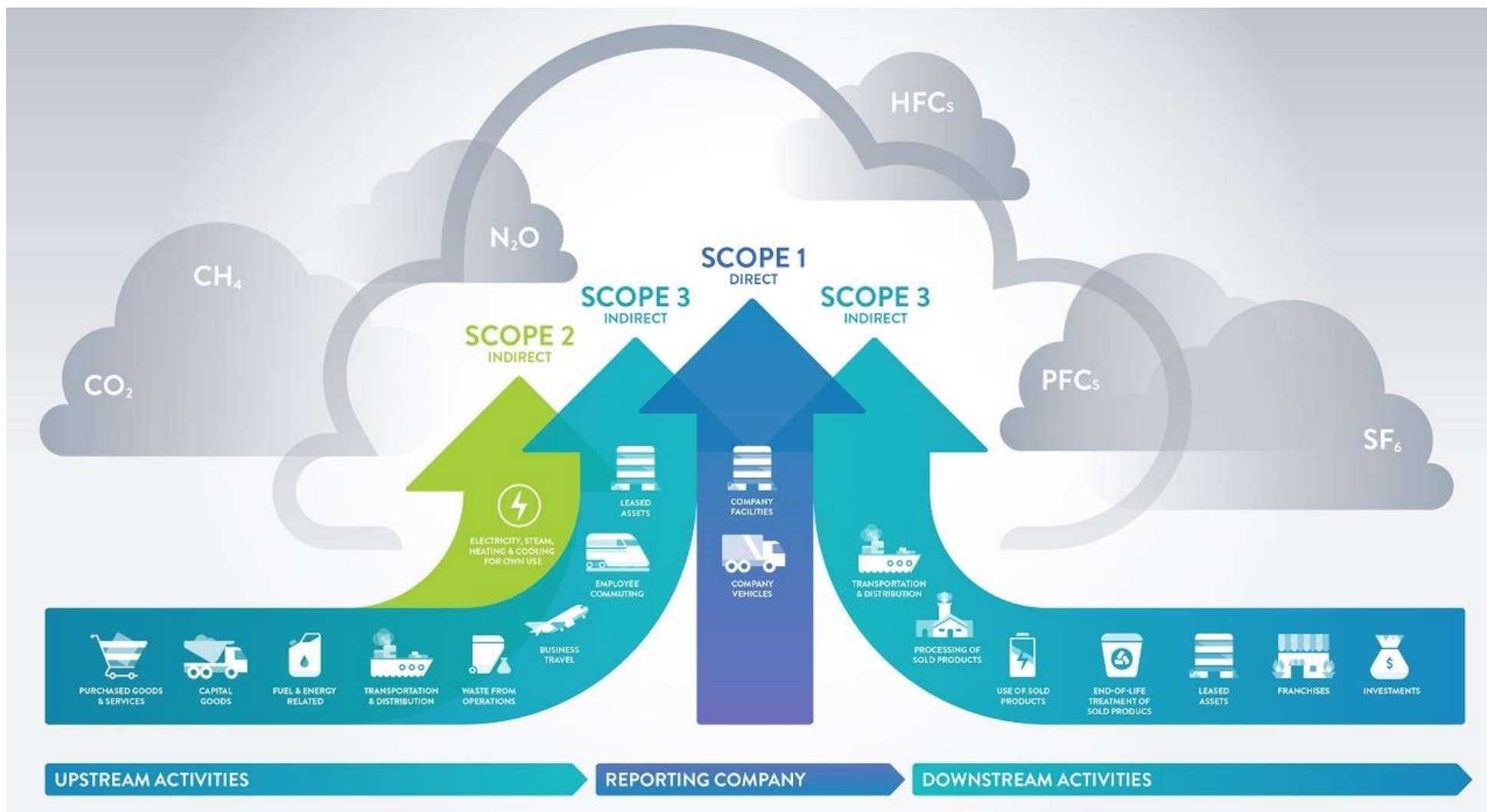
Medarbejderpendling



Outsourced aktiviteter



# Upstream og downstream aktiviteter





# Beregning af miljøpåvirkning - metoder og begreber

## **Drivhusgasser**

En virksomheds aktiviteter medfører udledninger af drivhusgasser.

Drivhusgasser er gasser i atmosfæren, som har til formål at optage den stråling, der kommer fra jordens overflade og dermed sikre en temperatur, der gør Jorden beboelig. Problemet med drivhusgasser i dag er mængden af dem - fordi de holder på varmen, så Jordens temperatur stiger. Drivhusgasserne stiger grundet menneskelige aktiviteter.

CO<sub>2</sub> er den mest kendte drivhusgas, men der findes også metan (CH<sub>4</sub>), lattergas (N<sub>2</sub>O), HFC-gasser, PFC-gasser, SF<sub>6</sub>-gas og NF<sub>3</sub>-gas.

Drivhusgasser har forskellige effekter på Jordens opvarmning – det gælder både for deres evne til at optage energien og hvor længe drivhusgassen bliver i atmosfæren.

## **CO<sub>2</sub> ækvivalenter**

De forskellige drivhusgasser har stor forskel i deres effekt og klimapåvirkning. For at kunne sammenligne de forskellige drivhusgasser med hinanden har man fundet på en fælles måleenhed for klimapåvirkning: CO<sub>2</sub>-ækvivalenter. Det er en omregning af, hvad drivhusgassens påvirkning ville svare til i CO<sub>2</sub>.

## **CO<sub>2</sub>- neutralitet**

Når en virksomhed er CO<sub>2</sub>-neutral, optager den lige så meget CO<sub>2</sub>, som den udleder.

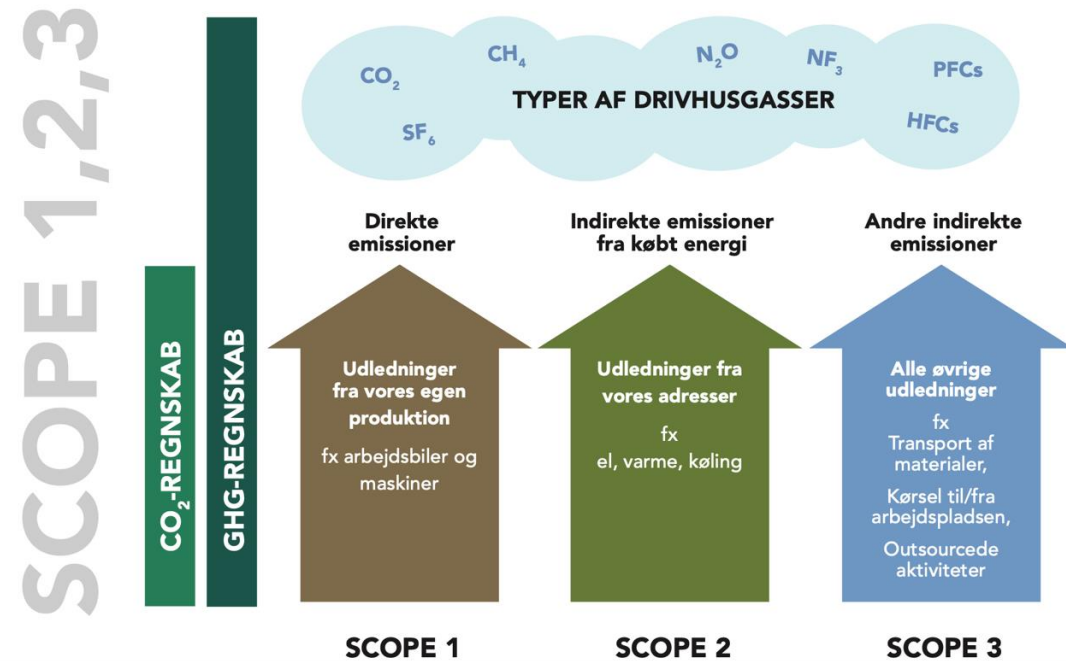
## **Fossilfri**

Fossilfri betyder, at der anvendes ikke-fossile brændstoffer såsom biogas, bio-ethanol eller HVO-diesel.

## **Emissionsfri**

Emissionsfri betyder, at der slet ikke bliver udledt nogen drivhusgasser til atmosfæren, dvs. hverken CO<sub>2</sub>, metan, kvælstof eller andre drivhusgasser.

# Regnskaber for udledning/miljøpåvirkning



Når et firma skal beregne sine udledninger, skal de deles ind i tre forskellige typer for at kunne målrette indsatser for at reducere CO<sub>2</sub>-udledninger:

**Scope 1:** De direkte udledninger fra virksomhedens egen produktion/drift, eksempelvis biler og maskiner

**Scope 2:** Udledninger fra virksomhedens faciliteter, eksempelvis el, varme, køling

**Scope 3:** Alle øvrige udledninger knyttet til virksomheden, men ikke 'styret' af virksomheden, eksempelvis transport af materialer, medarbejderpendling, outsourcete aktiviteter

Det er den internationalt anerkendte standard for rapportering af drivhusgasser, GHG-protokollen, der har defineret de 3 scopes.

## Regnskabstyper

### CO<sub>2</sub>-regnskab

- Opdeling i scope 1, 2 og 3
- Udledning af CO<sub>2</sub>

### Grønt regnskab

- Opdeling i scope 1, 2 og 3
- Udledning af CO<sub>2</sub>
- Forbrug af kemikalier og råstoffer

### Klimaregnskab

- Opdeling i 3 scopes
- Udledning af CO<sub>2</sub> + øvrige drivhusgasser (metan, kvælstof, HFC-gasser, SF<sub>6</sub>-gas, PFC-gasser og NF<sub>3</sub>-gasser)
- Udledning fra bioenergi

### CSRD-rapport

- Opdeling i scope 1, 2 og 3
- Udledning fra alle 7 drivhusgasser
- Udledning af bioenergi
- Kemikalier
- Råstoffer
- Affald
- Vand
- Sociale
- Samfundsmæssige
- Ledelsesmæssigt

# Metoder og initiativer til at nedbringe CO<sub>2</sub>

En meget effektiv måde at binde CO<sub>2</sub> på er ved at plante skov. De nye skove optager CO<sub>2</sub> fra atmosfæren, når de danner blade, stammer og rødder.

CO<sub>2</sub> ligger så at sige på lager, indtil træerne dør og nedbrydes i skovbunden, eller hvis træet er omdannet til et træprodukt, der med tiden brændes eller rådner.

Hvor meget CO<sub>2</sub> et skovareal kan binde afhænger dog meget af forskellige faktorer:

- Hvor – jordbunden og lokale vækstvilkår (nedbør, temperatur)
- Hvordan – træart og forvaltning (plantning, tilgroning, hjælpetræer)
- Hvornår – alder af skovrejsningen påvirker kulstofoptaget i den aktuelle periode.

Øversigtstabel for kulstofoptag ved skovrejsning

SIDE 5 AF 26

Årligt optag af kulstof (t CO <sub>2</sub> eq /ha/år) \ Alder	0-10	10-20	20-30	30-40	40-100	Gns.0-100
I: Løv, bøg, høj bonitet	3	6	22	22	17	16
I: Løv, bøg, lav bonitet	2	2	7	17	14	11
I: Løv, eg, høj bonitet	3	7	18	15	10	10
I: Løv, eg, lav bonitet	2	2	8	14	9	8
I: Blandet løv med indblanding af nål, høj bonitet	3	8	21	36	14	15
I: Blandet løv med indblanding af nål, lav bonitet	2	3	7	24	13	11
I: Løv, bøg med ekstra brede skovbryn, høj bonitet	3	6	18	19	14	13
I: Løv, bøg med ekstra brede skovbryn, lav bonitet	2	2	6	14	11	9
II: Hurtigt voksende kultur, poppel med bøg, høj bonitet	11	27	22	23	17	19
II: Hurtigt voksende kultur, poppel med eg, lav bonitet	8	24	6	14	9	11
II: Hurtigt voksende kultur, douglas/sitka/grandis/rødgran, høj bonitet	17	42	35	26	15	21
II: Hurtigvoksende kultur, sitka/rødgran, lav bonitet	8	27	7	20	13	14
III: Naturlig tilgroning, mange frøkilder	3	3	4	11	12	9
III: Naturlig tilgroning, få frøkilder	2	2	4	6	10	7
III: Naturlig tilgroning, Trædække under 50 % og max 5 m høj	3	3	4	4	1	2
Reference I – NFI skovrejsning siden 1990	5	7	19	19	12	12
Reference II – NFI naturlig tilgroning siden 1990	3	5	10	13	5	6
Reference III – Det danske skovareal – samlet ved konstant areal	9	9	9	9	9	9
Reference IV – Suserup skov, urørt skov	-9	15	-	-	-	1
Reference V – Ophør af drift af 150 år gammel bøgeskov	4	4	4	4	2	2

CO<sub>2</sub>-optag for forskellige træarter i forskellige tidsperioder

# Grøn energi og oprindelsescertifikater

En oprindelsesgaranti er et certifikat fra el-selskaberne, der dokumenterer, at produktionen af el/energi kommer fra vedvarende energikilder som sol, vind eller vand. Det er el-selskabet, der køber antallet af certifikater, der svarer til kundens forbrug.

Den faktiske strøm, der bliver leveret hos kunden, er et 'blandingsprodukt' af fossile og vedvarende energikilde, men med oprindelsescertifikatet har kunden købt grøn strøm, der er produceret af en vedvarende energikilde.

For at få et certifikat på den grønne el skal man betale den evt. ekstraomkostning, som den grønne el koster ift. almindelig el.

## Mærkningsordning

Forbrugerombudsmanden har i 2020 lanceret en mærkningsorden, som viser, om et elprodukt er grøn og klimavenligt. Der findes to kategorier inden for klimavenlig/grøn strøm, som viser producentens tiltag:



Strømmen er produceret fra 100 % vedvarende energikilder



Strømmen er produceret fra 100 % vedvarende energikilder, og producenten har gjort yderligere klimatiltag i form af investering i begrænsning af CO<sub>2</sub>-udledning

## RECS-certificeret el

Andel Holding A/S - 132 kV Stationer

Hovedgaden 36

4520 Svinninge

SEAS-NVE Strømmen bekræfter med dette certifikat indkøbet af RECS Vind certifikater fra uspecificerede vindmøller svarende til 798.885 kWh i perioden:

01.01.2022 til 31.12.2022

De indkøbte certifikater er udstedt fra uspecificerede vindmøller. RECS-certifikater bliver produceret og kontrolleret i overensstemmelse med de internationale regler for handel med vedvarende energi - RECS (renewable Energy Certificate System). Alle køb af RECS-certifikater bliver hvert år kontrolleret af en uafhængig revisor. Læs mere om RECS på [recs.org](http://recs.org)



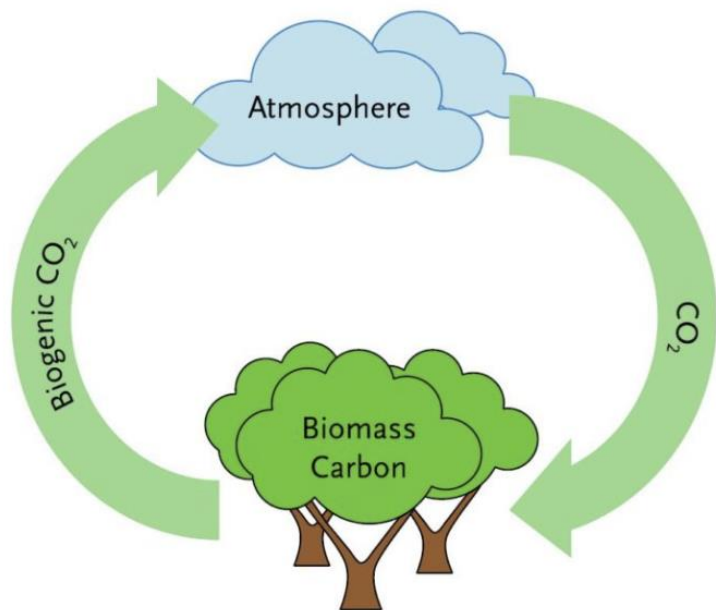
22.11.2021

Ole Christian Vestergaard  
Markedsdirektør, SEAS-NVE

Få andel i fremtiden | SEAS-NVE

seas-nve

# Grønt brændstof

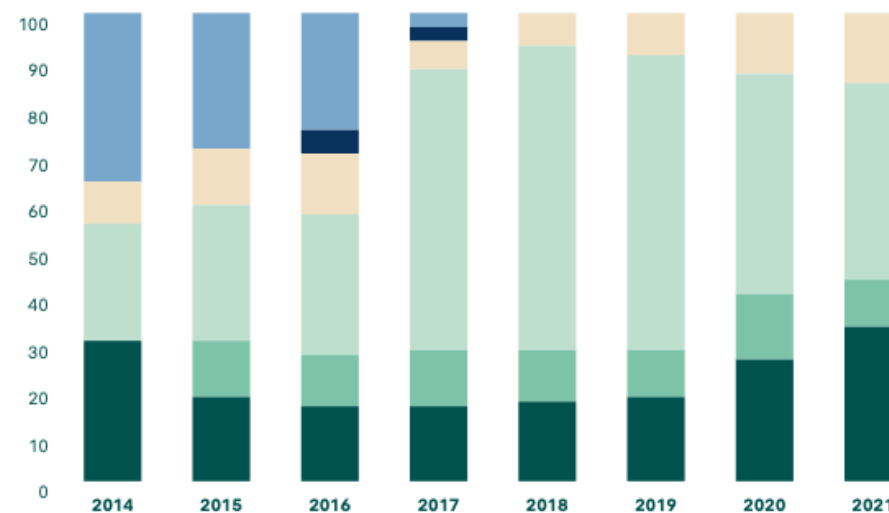


Bioenergi er energikilder, der kommer fra fx træer, planter, gødning og madaffald. HVO-diesel hører under bioenergi.

Materialerne, som bioenergien kommer fra, har optaget CO<sub>2</sub> i sin levetid. Når biomassen afbrændes, "returnerer" den CO<sub>2</sub>'en til atmosfæren – i modsætning til fossile brændsler som diesel og benzin, der giver en "merudledning" af CO<sub>2</sub>.

## Biobrændstoffer, råvare

Procent



● Majs og korn ● Sukker ● Rapsolie mm. ● Animalsk fedt og andre affaldsprodukter  
● Affald fra palmeolieproduktion ● Palmeolie

HVO står for hydrogeneret vegetabilsk olie, og HVO-diesel er et vedvarende biobrændstof, som kan fungere som alternativ til almindelig diesel.

Der anvendes forskellige råstoffer til biodiesel som fx:

- Raps, soja eller andre plantedele
- Affald fra slagterier eller landbrugsproduktion



# CIRKULÆR ØKONOMI

# Livscyklusanalyse

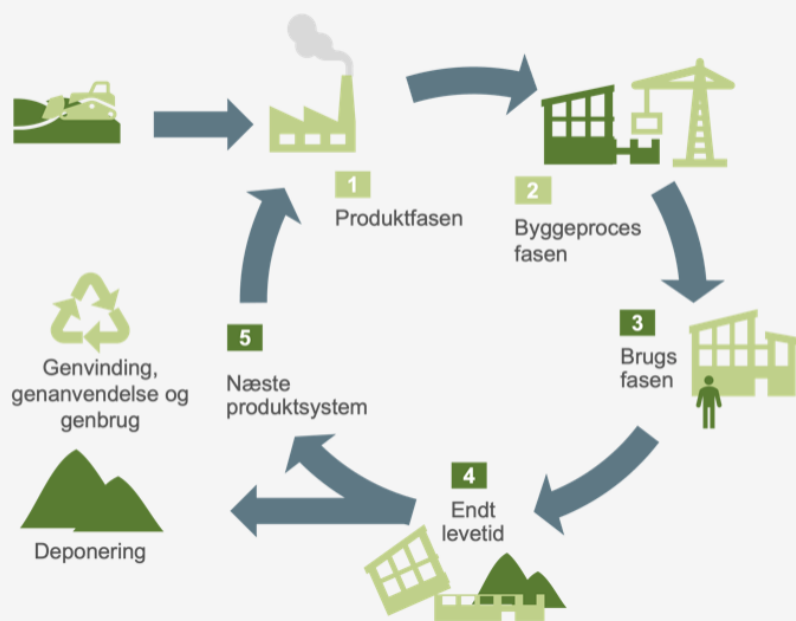
For at vurdere, hvordan en ydelse eller et produkt påvirker klimaet og miljøet, kan man anvende en livscyklusanalyse, der indeholder informationer om:

- Udledning af drivhusgasser
- Energiforbrug
- Affald

Miljøpåvirkningen kan måles fra forskellige faser, men der er typisk tre tilgange:

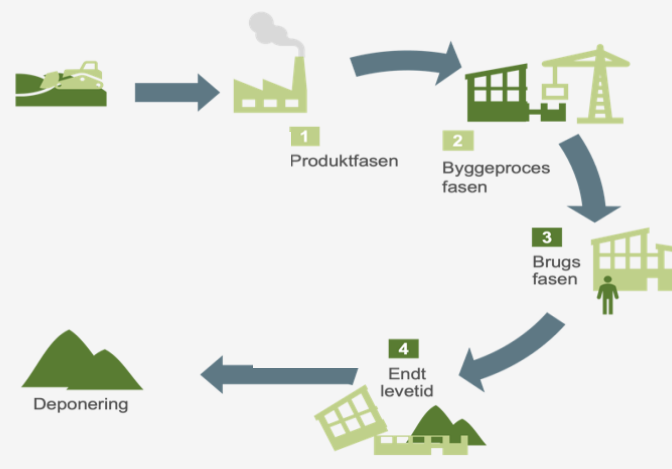
## Vugge til vugge

Indeholder alle faser, også bortskaffelsesfasen og mulighederne for at optimere genanvendelse og minimere affald.



## Vugge til grav

Ser på miljøpåvirkningen i hele produktets levetid. Inddeles oftest i 4 faser: Råvare - Produktion – Brug – Bortskaffelse



## Vugge til port

Ser på miljøpåvirkningen fra råvarefasen frem til fabriksporten



# EPD

EPD er en miljøvaredeklaration (**E**nvironmental **P**roduct **D**eclaration) og er baseret på en livscyklusanalyse.

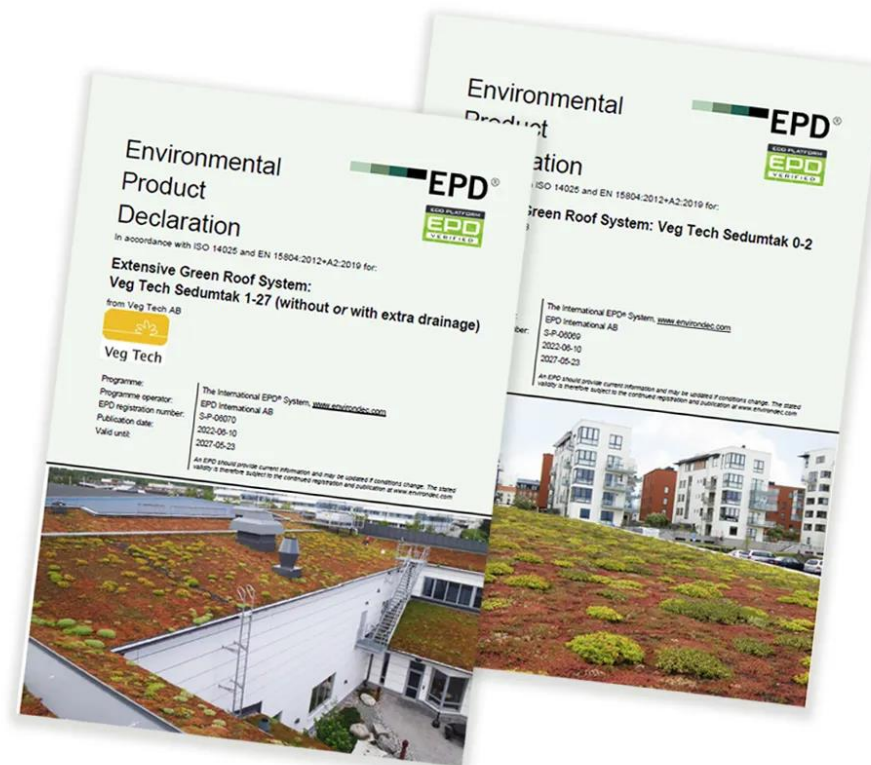
Den indeholder dokumentation for byggematerialets:

- Miljøpåvirkning
- Forbrug af ressourcer
- Affaldsstrømme

En EPD er **ikke** en garanti for, at varen er miljøvenlig. Den bruges som dokumentation i en certificeringsproces, fx til livscyklusanalysen i en certificering eller i forbindelse med lovgivning (fx lovgivningskrav i 2023 om nybyggeri).

## En EPD indeholder informationer om miljøpåvirkning i tre forskellige kategorier:

1. Indvirkning på miljøet:
  - Global opvarmning (CO<sub>2</sub> ækvivalenter)
  - Nedbrydelse af ozonlaget (CFC-11 ækvivalenter)
  - Forsuring (SO<sub>2</sub> ækvivalenter)
  - Eutrofiering (PO<sub>4</sub> ækvivalenter)
  - Fotokemisk ozondannelse (ethen/ethylen ækvivalenter)
  - Udtynding af abiotiske (uorganiske) ressourcer (Sb ækvivalenter)
  - Udtynding af abiotiske (uorganiske) fossile brændsler (MJ)
2. Mængden af primær energi, der anvendes i produktet og den mængde, der bruges til fremstilling af produktet
3. Outputstrømme og affald

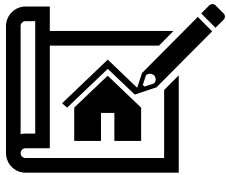


## EU arbejder på fællesstandarder for EPD'er

EU-Kommissionen arbejder på en fællesstandard for virksomheder, PEF (**P**roduct **E**nvironmental **F**ootprint), som dog skal gælde for alle typer af produkter, hvor EPD'en specifikt er lavet til byggematerialer og i byggeriet. PEF'en arbejder også ud fra livscyklusanalyse og indeholder info om miljøpåvirkningen af produktet på fx land, vand og luft. Den vil dog også have kategorispecifikke regler bestemt af EU-Kommissionen.



# Værktøjer til LCA



## LCAByg

LCA = Life Cycle Assessment

- Værktøjet er udviklet for Energistyrelsen og udregner livscyklusvurderinger for bygninger.
- Udregningen indeholder informationer om:
  - Fremskaffelse af råvarer
  - Produktion af byggematerialer
  - Energi- og ressourceforbrug ved drift og vedligehold
  - Bortskaffelse og eventuelt genanvendelse af bygningsdele og byggematerialer.

<https://www.lcabyg.dk/da/>

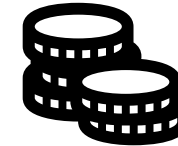


## InfraLCA

- Værktøj fra Vejdirektoratet til at estimere klima- og miljøpåvirkning fra de produkter, materialer, transport og arbejder, der anvendes i infrastrukturanlægsprojekter.

- Kan bruges i planlægnings-, udførsels- og registreringsfasen
- InfraLCA kan bruges til at opstille krav og analysere faktisk CO<sub>2</sub>-udledning

<https://www.vejdirektoratet.dk/infralca>



## LCCByg

LCC = Life Cycle Cost

Værktøjet er udviklet for Bolig- og Planstyrelsen og bruges til at lave beregninger af et byggeris samlede levetidsomkostninger

- Kan anvendes fra alle faser i projektet fra opførelse til nedrivning og bortskaffelse
- Man kan sammenligne forskellige omkostningsprofiler og på det grundlag vurdere, hvilken løsning, der er den mest økonomiske på lang sigt.

<https://lccbyg.dk>

# Emballagelovgivningningen

## Producentansvaret for emballage træder i kraft d. 1. oktober 2025

Alle virksomheder, der sætter emballage på det danske marked, får økonomisk, juridisk og praktisk ansvar for egen emballage i hele dens livscyklus, dvs. at producenterne bliver ansvarlige for indsamling, sortering og affaldsbehandling.

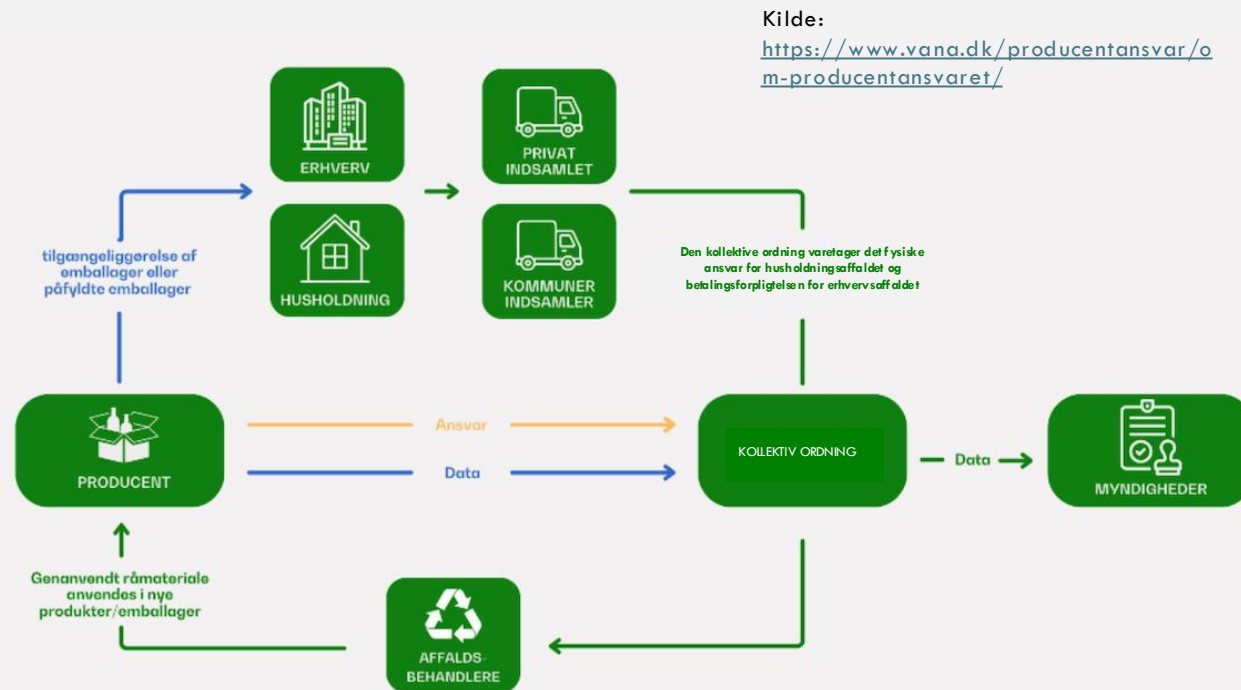
## Indberetningsforpligtelser trådte i kraft i 2024

Alle omfattede virksomheder skal indberette forventede tilgængelige emballagemængder, og hvor meget der ender hhv. hos erhverv og i husholdninger.

## Bagatelgrænse (8 ton):

- Virksomheder under bagatelgrænsen kan vælge kun at rapportere den samlede mængde emballage
- Virksomheder over bagatelgrænsen skal rapportere emballage fordelt på materialekategorierne nedenfor:

Materialekategorier - niveauer (satser)			
To niveauer Rød/Grøn	Tre niveauer Rød/Gul/Grøn	Ingen niveauer	Ingen niveauer (- betaling)
1: Pap	6A: Fleksibel plast	8: Træ	9: Tekstil
2: Papir	6B: Hård plast		10: Porcelæn
3: Jernholdige metaller	6C: Skumplast		11: Kork
4: Aluminium	6D: Hård PET		12: Keramik
5: Glas	7 : Mød- og drikkevarekartoner		13: Andet



## En dansk etableret virksomhed får som udgangspunkt producentansvaret, hvis:

- Virksomheden første gang sætter generiske emballager på det danske marked (fx emballagefremstillere).
- Virksomheden får produceret emballager eller påfyldte emballager i eget navn eller varemærke (fx private label-indehavere).
- Virksomheden importerer emballager eller påfyldte emballager og sætter på det danske marked første gang (fx importører og distributører).
- Virksomheden udbyder emballager eller påfyldte emballager til en mikrovirksomhed.

**CERTIFICERING**

**Certified**



**Corporation**

# Bæredygtighed i mærker og certificeringer

Mange mærker og certificeringer integrerer bæredygtighed – enten miljømæssig bæredygtighed, social bæredygtighed, økonomisk bæredygtighed eller en kombination af alle tre parametre.

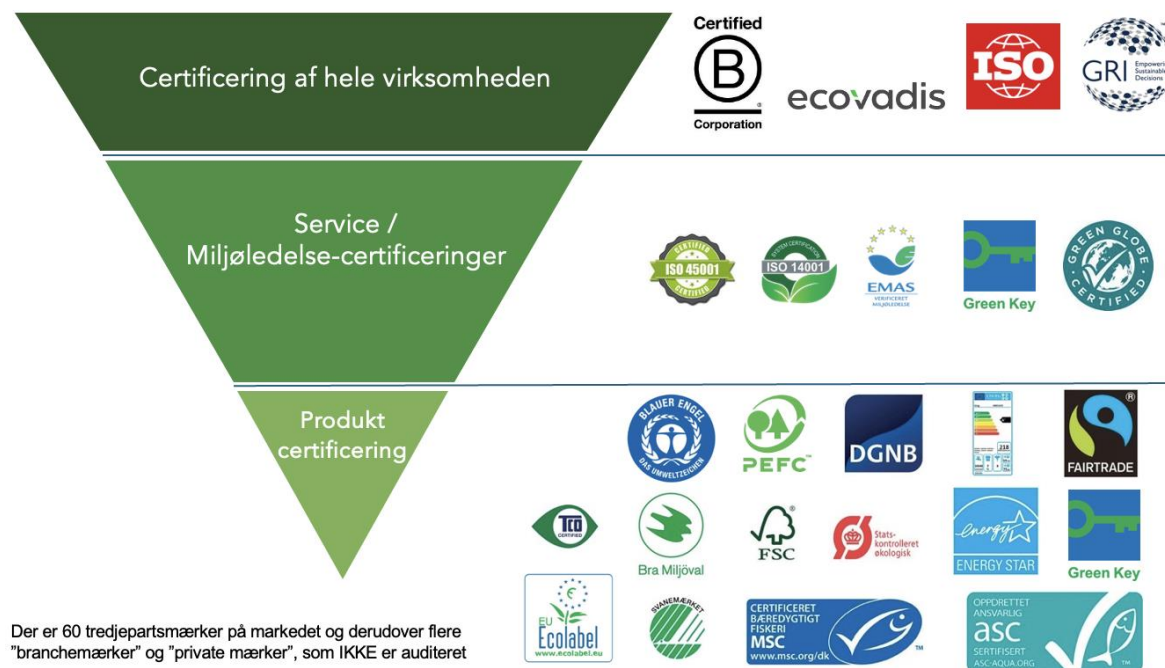
Man skal dog være opmærksom på, at flere virksomheder opfinder egne mærker med krav, de selv har defineret. Derfor er det bedst at gå med tredjepartsovervågede (dvs. eksterne og uvildige) mærker, der har krav om dokumentation og regler for markedsføring.

Der findes mærker/certificeringer inden for forskellige brancher, ligesom de omfatter forskellige niveauer:

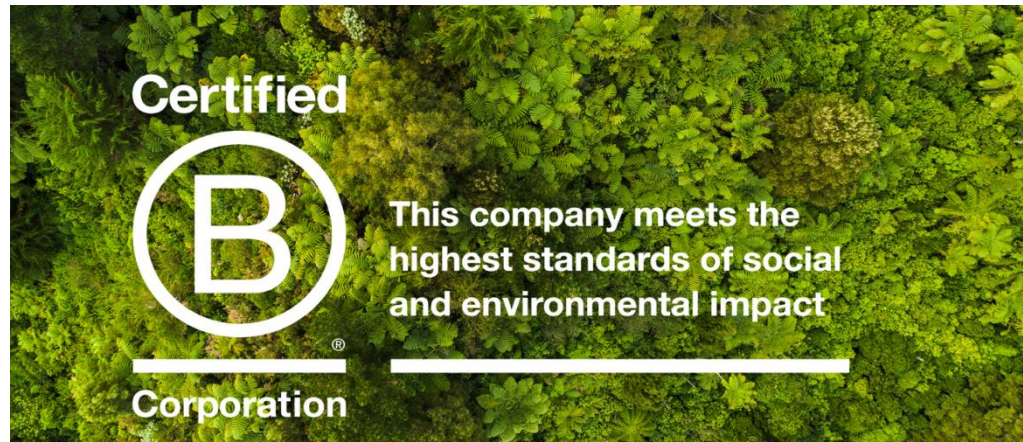
- Produkter – fx Økologi, Svanemærket
- Serviceydelser – fx Green Key, DGNB, Svanemærket
- Processtyring – fx ISO 14001/EMAS
- Virksomhedsledelse – fx B Corp

## Fordele ved tredjepartsovervåget certificering:

- Fremtidssikring
- Kvalitet
- Bidrag til bæredygtighed
- Godt verificeringsredskab for investorer/kunder



# Taksonomiens 6 klimamål – er dækket af B Corp



Omstilling til cirkulær økonomi

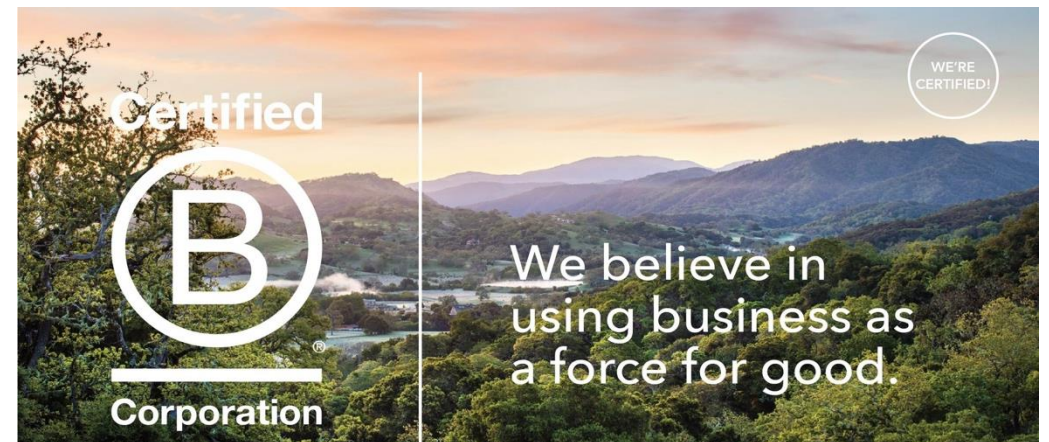
Forebyggelse og bekæmpelse af forurening

Beskyttelse og genopretning af biodiversitet og økosystemer

Modvirke klimæændringer

Tilpasning til klimæændringer

Bæredygtig anvendelse og beskyttelse af vand- og havressourcer



# B Corp

B Corp er en global, 3.partsovervåget standard for bæredygtighed.

For at opnå certifikat skal virksomheden dokumentere, at den lever op til høje standarder inden for miljø og socialt ansvar. Det sker ved at besvare flere hundrede spørgsmål inden for 5 kategorier:

- Ledelse
- Medarbejdere
- Lokalsamfund
- Miljø
- Kunder

Derudover er der en 'disclosure'-kategori, som har til formål at vurdere, om virksomheden arbejder i brancher med stor negativ påvirkning eller har nogle praksisser med negativ effekt.



7803 B Corps i verden



87 i DK



**Der er i øjeblikket tre B Corp certificeringspræstationskrav:**

1. Positiv præstation: Påvist med en verificeret score på 80 point eller højere på B Impact Assessment (BIA).
2. Risikopræstation: Ingen væsentlige problemer relateret til negative påvirkninger, som ville forbyde virksomheden fra certificering.
3. Baseline Performance: Kun for \$5B+ moderselskaber, at have specifik praksis på plads med hensyn til gennemsigtighed og håndtering af væsentlige problemer.

# Hvad er B Corp



This management tool, used by over 50,000 businesses worldwide, including over 3,000 Certified B Corporations, helps companies assess their impact on various stakeholders, including their workers, community, customers, and the environment.

OVERALL SCORE	COMPLETION	
101.2	100%	
OPERATIONS SCORE	IBM SCORE	N/A SCORE
67.7	26.3	7.1

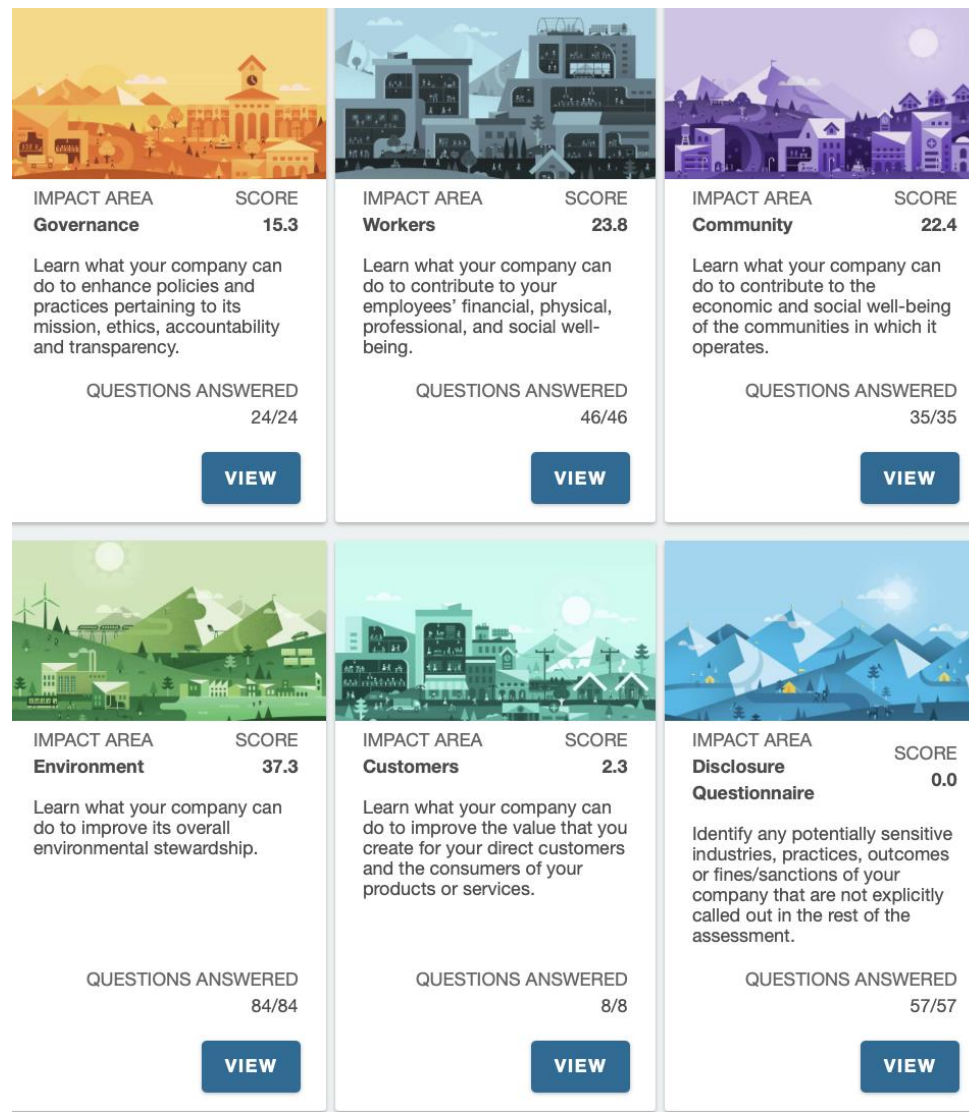
B Corp er pointbaseret. For at blive certificeret skal virksomheden opnå minimum 80 point. Maks point er 240 (svært at opnå. Højeste nået er 200).

Antallet af spørgsmål afhænger af virksomhedens størrelse, placering og branche. Spørgsmålene er opdelt i to typer af spørgsmål: 'Operations' (virksomhedens daglige aktiviteter) og 'Impact Business Model' (virksomhedens kerneforretning – et område, hvor virksomheden bruger deres virksomhed til at gøre en forskel for miljø eller samfund)

Hvert spørgsmål har typisk forskellige svarmuligheder, som giver et antal point. Der kan også komme opfølgningsspørgsmål, der folder sig ud.

Svar og dokumentation bliver gennemgået af auditører fra B Corp. Alle spørgsmål, hvor virksomheden har fået min. 1 point skal verificeres. Derudover stikprøve-spørgsmål.

Virksomheden skal gen-certificeres hvert tredje år.



# Bæredygtigheds certificering af byggeri: DGNB og Svanemærket

Inden for det danske byggeri bliver der overordnet set brugt to forskellige standarder, når det gælder bæredygtigt byggeri: DGNB og Svanemærket.

## DGNB

DGNB er udviklet i 2007 og er en standard for bæredygtigt byggeri.

For at blive DGNB-certificeret skal et byggeri leve op til bestemte miljømæssige, økonomiske og sociale kriterier, der er fastsat i DGNB's standarder. Afhængig af hvor mange kriterier, der opfyldes, kan byggeriet opnå sølv-, guld- eller platinstatus.

*OBS: Det er kun byggeriet, der kan blive DGNB-certificeret, ikke materialer/produkter.*

### Biodiversitet

I 2020 fik DGNB øget fokus på biodiversitetens betydning i byggeriet, som tæller 2,4 % med i den samlede bedømmelse for nye bygninger.

Kriterierne for biodiversitet omfatter følgende:

- Beregning af biofaktor for matriklen
- Strategi for biodiversitet
- Design af kvalitetshabitater
- Tiltag for lokal fauna
- Forbindelse til omkringliggende habitater
- Driftsplaner
- Formidling



Vægtning af bæredygtighed i DGNB



# Svanemærket

Svanemærket er et nordisk udviklet miljømærke etableret i 1989.

I byggeriet ser Svanemærket på hele byggeriets livscyklus, hvilket indebærer krav til materialevalg, byggeprocessen, brugsfase og til håndtering af affald og recirkulering af byggematerialer.

Følgende bygningstyper kan svanemærkes: etagebyggeri, skoler, daginstitutioner, kontorbygninger og huse, fx parcelhuse, rækkehuse og sommerhuse.

For nybyggeri er der sat øgede krav til klimapåvirkning (LCA-beregning), lav energiforbrug samt genbrug af materialer.

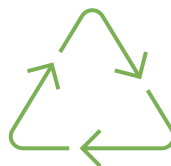
## Biodiversitet

I maj 2023 blev biodiversitet også en del af kriterierne for nybyggeri i form af foranstaltninger for at bevare og forbedre biodiversiteten på byggrundene.



### Ressourceeffektivitet

- Energi og klima
- Styring af belysning
- Energieffektive hvidevarer



### Affald

Mulighed for affaldssortering



### Indeklima

- Radonforebyggelse
- Fugtforebyggelse
- Ventilation
- Dagslys
- Udledning af formaldehyd



### Krav til produkter og materialer

Eks. skal min. 70 % af træet være certificeret som bæredygtigt



### Kvalitetsstyring af byggeproces

Egenkontrol og dokumentation

# Øvrige bygningscertifikater: LEED

LEED er en amerikansk standard udviklet i 1998. Der er primært fokus på miljø, efterfulgt af social kvalitet.



## Stort set alle byggerier kan certificeres:

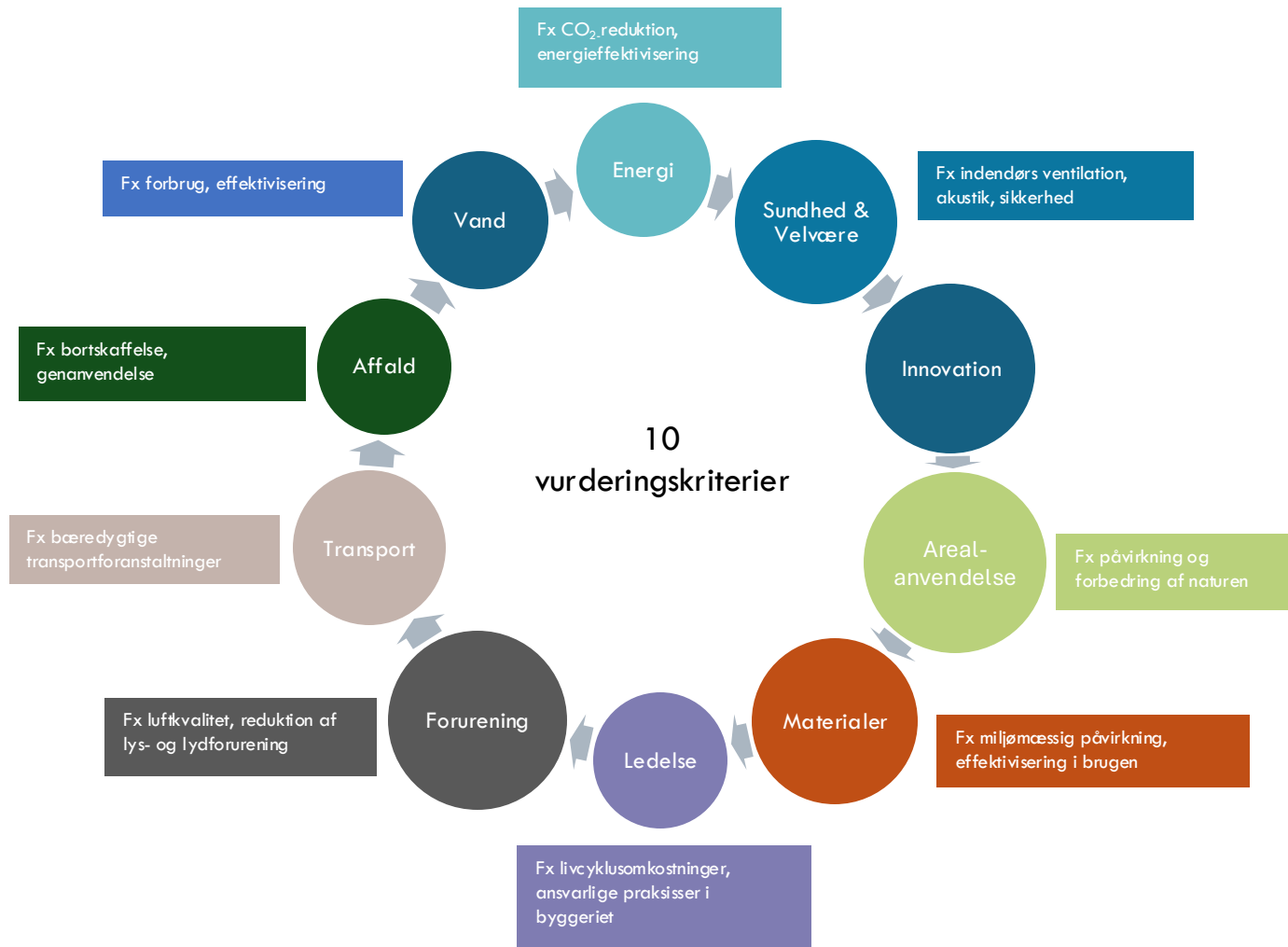
Nye bygninger, renoveringer, byudvikling (land, vand og bygninger på området), huse samt byer/nabolag.

## Man kan opnå følgende certificeringsniveauer:

- Certificeret (40-49 point)
- Sølv (50-59 point)
- Guld (60-79 point)
- Platin (80+ point)

# Øvrige bygningscertifikater: BREEAM

BREEAM er en engelsk udviklet standard i 1990. Der er primært fokus på den miljømæssige del af bæredygtighed, efterfulgt af det sociale.



I BREEAM kan nye bygninger, renoveringer, byområder, infrastrukturer og bygninger, der allerede er i brug, certificeres.

## Der er 6 certificeringsniveauer

- Acceptabelt (Kun gældende for bygninger allerede i brug)
- Bestået
- Godt
- Meget godt
- Fremragende (Excellent)
- Yderst fremragende (Very Excellent)

# Introduktion til Science Based Targets initiative

## Hvad er SBTi?



- Initiativ etableret i 2015 for at øge flere virksomheders indsats for at reducere udledning af drivhusgasser.
- Virksomheder i alle størrelser og sektorer kan være med
- SBTi anbefaler, at virksomheder angiver mål på moderselskabs- eller koncernniveau

## Danske deltagere

Ca. 110 danske virksomheder med som fx



Herunder 33 små og mellemstore som fx



## Krav til reduktionsmål



Virksomheder sætter selv sine reduktionsmål, som bliver valideret af SBTi's eksperter.

### Krav til mål

- GHG-protokollen skal følges
  - Organisatorisk afgrænsning skal foretages (har betydning for, hvor mange kilder, der tælles med – ejerandel vs. kontrol)
  - Rapportere på 7 drivhusgasser
- Der skal udarbejdes regnskab for:
  - Scope 1 - direkte udledninger fra virksomhedens kilder
  - Scope 2 – udledninger fra købt el, varme, damp, afkøling
  - Scope 3 – udledninger fra kilder og aktiviteter, virksomheden ikke selv ejer
- Målene skal omfatte min. 95 % af virksomhedens scope 1 og 2-udledninger.
- Hvis virksomhedens scope 3 udgør mere end 40 % af det samlede CO2-regnskab, skal der også sættes mål for scope 3-reduktioner. De skal dække min. 2/3 af scope 3-udledningen.

## Eksempel på SBTi-mål



ARLA vil reducere sine scope 1+2-udledninger med 63 % - scope 3 reducerer de med 30%

### Logistik

- Konvertere vogne og lastbiler til fossilfrie løsninger (biodiesel, biogas, el)
- Reducere antal kørte kilometer via optimerede ruter
- Engagere logistikleverandører i reduktion af deres CO2-udledning

### Produktion

- Konvertere til 100 procent grøn elektricitet i Europa (købsaftaler grøn el, investering i vind og sol, oprindelsesgarantier)
- Reducere energiforbruget via investeringer i lavenergiløsninger, f.eks. varmegenvindingsløsninger på Arlas mejerier

# Overvejelser ifm. Science Based Targets initiative

## Sådan skal målene nås

Mange virksomheder sætter mål om absolutte reduktioner (fx 25 % reduktion i 2025. SBTi sætter krav om **min. 4,2 %** lineær reduktion hvert år.\* )

Der findes **to typer af mål**, som virksomhederne kan sætte: Mål for nærfremtid og netto-nul

De har samme slutmål (netto-nul-udledning i senest 2050), men har forskelligt tidsperspektiv – med nettonul forpligter man sig længere tid og sætter flere mål

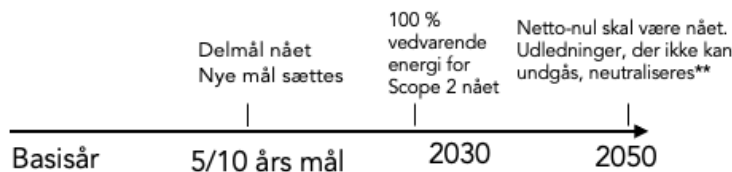
### Mål for nærfremtid

Skal dække fra 5 til 10 år ind i fremtiden – men virksomhed opfordres til også at sætte mål for fremtiden



### Netto-nul

Skal dække både nærfremtid og mål for netto-nul senest 2050  
Scope 3 reduceret med min. 90 % i 2050



## Priser

	Store virksomheder
Nær-fremtid	9.500 USD
Netto-nul	9.500 USD
Nær-fremtid + nettonul* - pakke	14.500 USD

(Engangsbeløb – men se nedenstående om opdatering af mål)

Med i prisen følger indledende evaluering af virksomhedens mål med feedback og anbefalinger og mulighed for at genindsende mål, hvis de ikke bliver godkendt i første omgang

### Opdatering af mål

Målene skal gennemses **min. hver 5. år** og hvis nødvendigt genberegnes og revalideres for at sikre, at de fortsat er relevante. Revalidering koster 4.750 USD.

Følgende situationer udløser altid en revalidering/opdatering af mål:

- Scope 3-udledninger fylder 40 % eller mere af scope 1, 2 og 3
- Udledninger, der ikke er medtaget, skifter signifikant (mere end de 5 % tilladt)
- Større forandringer i virksomhedsstruktur og aktiviteter - fx opkøb, frasalg, sammenlægning, insourcing eller outsourcing, skift i varetyper eller service**
- Signifikante ændringer i data (fx fejl)

## Fordele

- **Ekstern tredjepartsvalidering** af mål om mindre klimapåvirkning
- Bygget på **international, anerkendte** metoder/viden (GHG-protokollen og FN's klimapanel)

## Udfordringer

- Fuldt CO2-regnskab skal udarbejdes – inkl. **scope 3**, som kræver data fra leverandører og underleverandører
- **Revalidering/opdatering af mål** ift. aktiv M&A-strategi

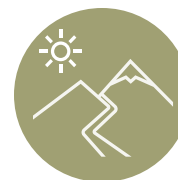
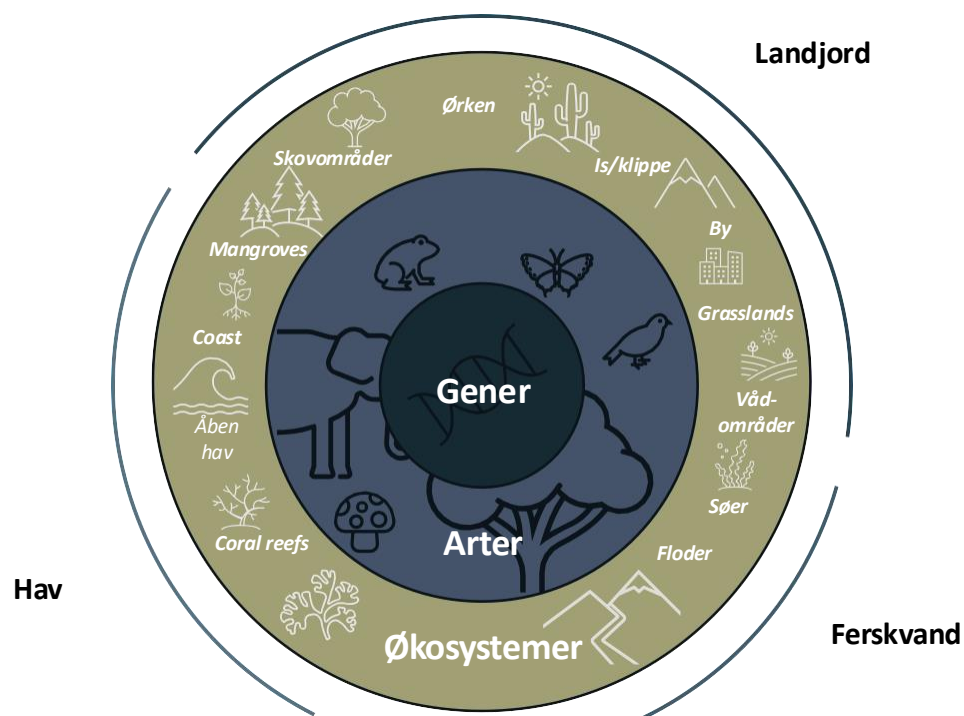


**BIODIVERSITET**

# Biodiversitet – mangfoldighed i økosystemer, arter og gener

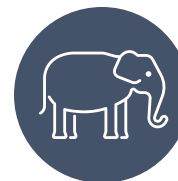
FN definerer biodiversitet som ”mangfoldigheden af levende organismer i alle miljøer, både på land og i vand, samt de økologiske samspil, som organismerne indgår i.”

Biodiversitet bidrager til ren luft, frisk vand, sund jordbund og bestøvning af afgrøder, ligesom den hjælper med at bekæmpe klimaforandringer.



## ØKOSYSTEMER.

Diversitet i økosystemer sikrer en række nødvendige ydelser, herunder vandregulering og luftrensning. Variation, uforstyrrelse og størrelse er afgørende.



## ARTER.

Variationen og rigelighed af arter (planter, dyr og mikroorganismer, både inden for hvert økosystem og på tværs af økosystemer.

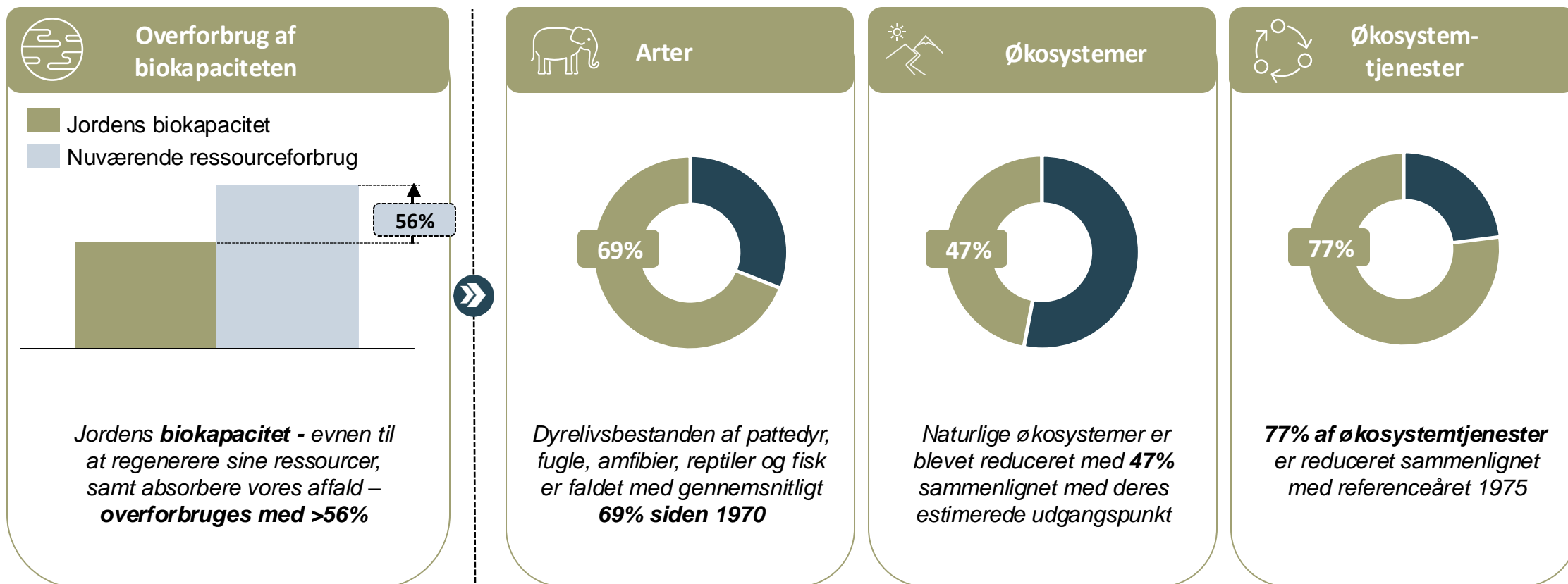


## GENER.

Genetisk mangfoldighed er afgørende for tilpasningsevne til forandringer og for modstandsdygtighed over for eksterne trusler, såsom sygdom.

Kilde: Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES); Science Based Targets for Nature (SBTN): Initial Guidance for Business; Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD) beta version 0.2; BCG, The Biodiversity Crisis Is a Business Crisis

# Menneskers overforbrug driver reduktion af biodiversitet



Noter: Living Planet Index (2020), IPBES (The Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services) (2020), BCG publication: The Biodiversity Crisis Is a Business Crisis - <https://www.bcg.com/publications/2021/biodiversity-loss-business-implications-responses>; <https://www.unep.org>  
Kilder: [wcmc.org/en/news/new-report-reveals-devastating-69-drop-in-wildlife-populations](http://wcmc.org/en/news/new-report-reveals-devastating-69-drop-in-wildlife-populations)



# Fem direkte drivere af biodiversitetstab er identificeret



## Ændringer i land- og havbrug

Fra landbrugsaktiviteter, minedrift og skovning. 75% af isfrit land er allerede ændret.

58%



## Direkte og indirekte overudnyttelse af arter

Fx ikke-bæredygtige praksisser i jagt eller bifangst i fiskeri. 70% af havbestande overfiskes.

20%



## Invasive arter

Kæmper med hjemmehørende arter for plads og føde, klar sammenhæng med menneskelig aktivitet.

11%



## Luft-, jord-, og vandforurening

Gør miljøet uegnet for overlevelse, forhindrer tilgængelighed af føde.

8%



## Klimaforandringer

Arter kæmper med at tilpasse sig til ændrende forhold (stigninger i temperatur, ekstreme vejrforhold, stigende havniveauer).

4%

# Værktøjer til planter/biodiversitet



## i-Tree

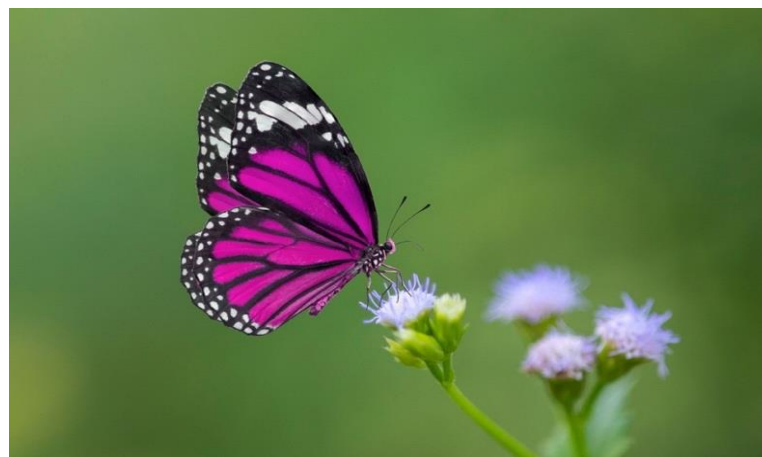
Værktøj udviklet af den amerikanske skov- og naturstyrelse, som sætter tal på alle de naturgoder et træ giver, bl.a. ved at optage CO<sub>2</sub>, dæmpe luftforurening, tilbageholde regnvand mv. eller gavn til mennesker ift. velvære (økosystemtjenester)

Programmet viser bl.a.:

- Om træerne er hjemmehørende
- Optag af CO<sub>2</sub>
- Luftrensning og nedkølings- og opvarmningsudgifter for byerne.

Man kan enten lave en komplet oversigt over træerne i et område eller lave stikprøver.

[www.itreetools.org](http://www.itreetools.org)



## Naturbasen

Dansk app, der hjælper med at identificere fund af planter, dyr og svampe ud fra et uploadet billede.

Den har fire funktioner:

- Indberetning af egne fund
- Hvad man kan se af dyr og planter i det område, man befinder sig i
- Om man er i nærheden af fredet natur eller en naturpark
- Hjælp til at bestemme art

Appen er gratis og udviklet af Naturbasen, som har mere end 20 års erfaring med naturovervågning og som samarbejder med Naturhistorisk Museum i Aarhus.

[www.naturbasen.dk](http://www.naturbasen.dk)



## Plantnet

Amerikansk udviklet app til at identificere planter og blomster

Brugeren skal uploade et billede og derefter vælge, om det afbilder et blad, blomst, frugt, bark eller et levested.

Når planten er blevet bestemt, er det også angivet med hvor stor sandsynlighed arten er korrekt.

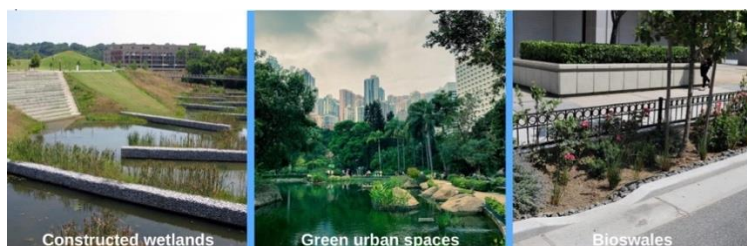
Appen er udviklet af forskere inden for botanik og it-ingeniører fra fire franske forskningsinstitutter.

<https://plantnet.org/en/>

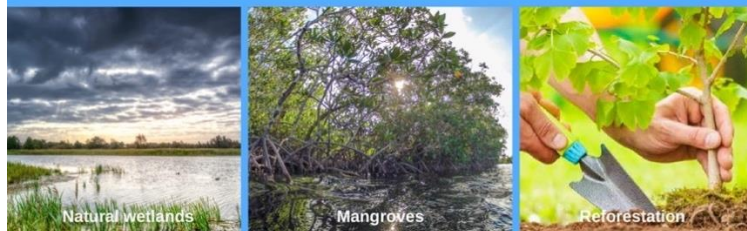
# Naturbaserede løsninger

Naturen har selv udviklet løsninger på udfordringer som temperaturstigninger, storme og øget nedbør. Træer skaber eks. både skygge, optager CO<sub>2</sub>, sænker temperaturer og fungerer som afskærmning for vind.

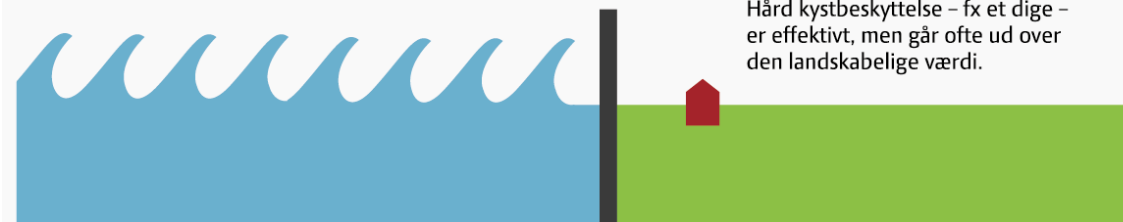
Naturbaserede løsninger er løsninger, der tager udgangspunkt i naturens måde at håndtere tingene på, altså bruger naturen som en del af infrastrukturen, samtidig med at de også bevarer og styrker naturens egen tilstand og modstandsdygtighed. Samtidig giver de gavn til mennesker og lokalsamfund.



## Types of Nature-based Solutions



### Den hårde kystbeskyttelse



### Den naturbaserede løsning



#### Klima- og biodiversitetskrise

Ifølge FN's klimapanel (IPCC) og den internationale natur- og miljøorganisation, IPBES, hænger biodiversitets- og klimakrisen tæt sammen – og skal derfor løses sammen.

Klimaforandringer er en af hovedårsagerne bag biodiversitetskrisen, men ødelæggelsen af Jordens økosystemer ødelægger også naturens egen evne til at modvirke klimaforandringer, fx evnen til at regulere drivhusgasudledninger og beskytte mod ekstreme vejrhændelser (oversvømmelser fx).

Naturbaserede løsninger kan være en af løsningerne på udfordringerne, hvis de både sørger for tilpasning til klimaet og beskytter samt genopretter biodiversiteten.

# Biodiversitet i andre lande

## England: Nye krav til biodiversitet ved byggeri

England har vedtaget en række obligatoriske krav, som nye byggeprojekter skal efterleve for at opnå byggetilladelse.

Nye byggerier skal kunne dokumentere minimum **10 %** gevinst for biodiversiteten og skal sikre habitat i minimum 30 år.

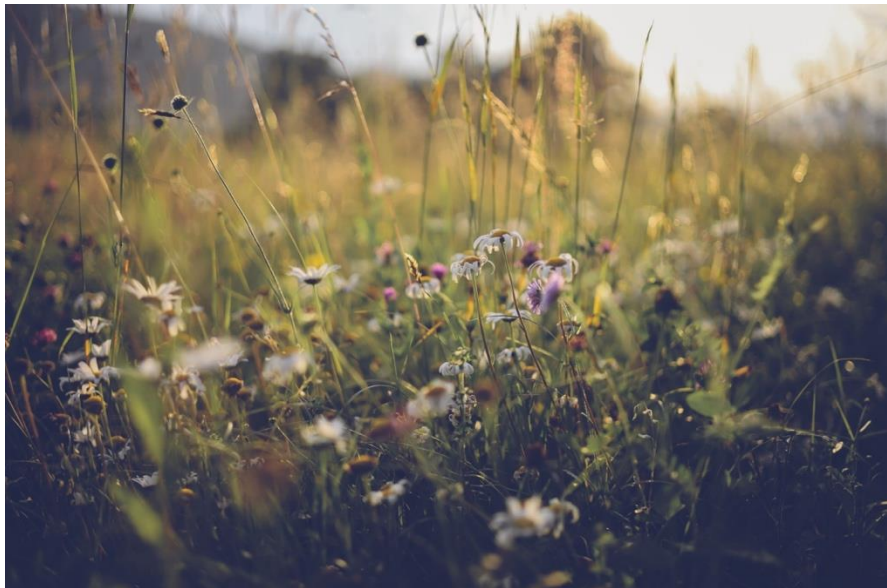
Biodiversitetsgevinsten kan sikres enten på arealet (fx landskabspleje eller grøn infrastruktur), uden for arealet (fx erhvervelse af ekstra land - biodiversitetskreditter) eller begge.

Loven forventes at træde i kraft i november 2023.

## Frankrig: Effinature

Frivillig certificeringsordning med ambitionen om at integrere biodiversitet i byggeprocessen – et område, som de nuværende certificeringsordninger ikke har nok fokus på ifølge organisationen.

Den bliver varetaget af et fransk forsknings- og innovationsinstitut inden for klimaområdet.



## Effinature

Certification  
de la Biodiversité



## Effinature

Haute Valeur  
Écologique



**GRØN KOMMUNIKATION**

# Lovgivning om greenwashing

Greenwashing er vildledende markedsføring; når en virksomhed gør sine produkter eller ydelser mere grønne og bæredygtige, end de faktisk er – eller at virksomheden ikke kan dokumentere det.

Greenwashing er **ulovligt!**

Det kan medføre bøder – og endnu værre tab af omdømme/dårlig markedsføring

## Danmark

Markedsføringsloven indeholder en række punkter, som man skal være opmærksom på:

- Udsagn skal være korrekte og klart formulerede. Væsentlige oplysninger må ikke udelades
- Rigtigheden af udsagn skal kunne dokumenteres fra uvildige kilder

## EU

Ny lov er blevet vedtaget:

- Man må ikke bruge udtryk som miljøvenlig, klimaneutral uden at kunne dokumentere påstanden
- Man må ikke sige, at ens produkt har neutral eller positiv indvirkning på miljøet, hvis det er baseret på klimakompensation (fx at det ikke udleder CO<sub>2</sub>, hvis man bruger skovrejsning)
- Det er kun produktmærker fra officielle certificeringsordninger, der er tilladt (så virksomhedens egne mærker gælder ikke)

# Lovgivning om greenwashing

Stigning i sager: 146 sager i 2023 – sammenlignet med 19 i 2019 – alle kan anmelde

BÆREDYGTIG

## Sager om greenwashing hober sig op hos ombudsmand



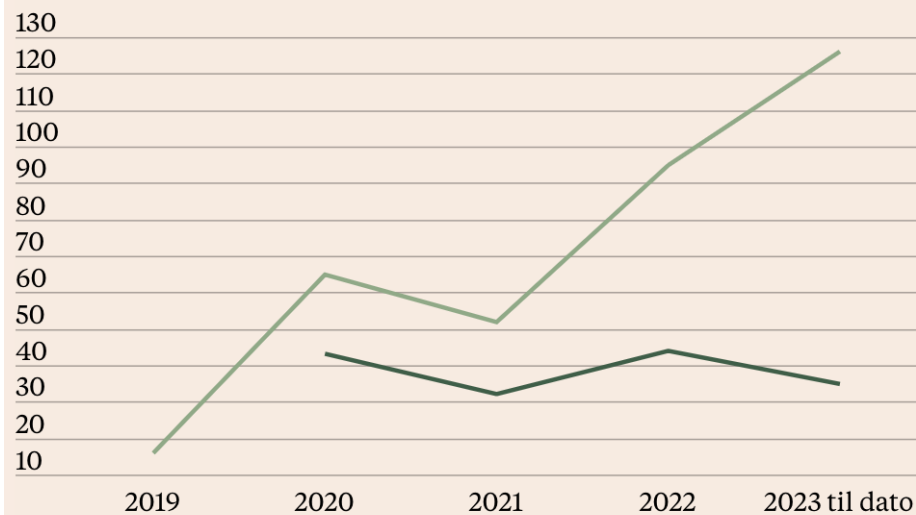
## Nye millioner og markant oprustning skal tredoble tilsyn med greenwashing

Advokater kan se frem til flere sager om greenwashing, efter Forbrugerombudsmanden med ny millionbevilling i ryggen skal hyre flere jurister. Tilsynet med vildledende grøn markedsføring skal som minimum tredobles.

## Flere anmelder greenwashing

Markedsføring om grønne udsagn fylder stadig mere hos Forbrugerombudsmanden. Ud over de afsluttede sager er et større antal afvist, videresendt eller på anden måde lukket.

Antal sager



[Link til Kvikguiden fra Forbrugerombudsmanden](#)

# Greenwashing

## Alle udsagn skal kunne dokumenteres

*Fx hvis du skriver, at du udelukkende køber økologiske varer/kører på vedvarende energikilder, så skal du kunne fremvise dokumentation på det – fx økologimærke, ”grøn el”-bevis mm.*

## Ved brug af miljømærker

Hvis produktet har en officiel mærkningsordning (dvs. tredjepartscertificeret), må man kalde det for mindre miljøbelastende, mere miljørigtigt mv. uden at der er lavet en livscyklusanalyse

## Følg altid udsagn op med forklaringer

*Hvis du skriver, at din virksomhed er miljørigtig/grøn/klimavenlig, skal du skrive hvorfor! Er det fx fordi I reducerer CO2-udledning, genanvender alle produkter, kun indkøber FSC-mærkede produkter el.lign.*

*Ellers kræver det en livscyklusanalyse af produktet/ydelsen eller at uafhængige eksperter kan validere det*

## Brug af ‘bæredygtighed’

Det er svært at kalde et produkt bæredygtigt uden at vildlede.

Det kræver en livscyklusanalyse, der viser, at virksomheden ikke forringer de kommende generationers mulighed for at opfylde deres behov.

Man må derimod godt skrive, at man **tilstræber** bæredygtighed eller har lavet bæredygtige **tiltag**. Dette skal dog også kunne understøttes af konkrete planer og eksempler.



# Gode råd/principper

## Konkretiser

Tag udgangspunkt i allerede opnåede resultater - frem for jeres ambitioner/visioner

Har I fx udskiftet en varmepumpe? Indgået et samarbejde med lokal skole om praktikplads?

## Samarbejd med andre

Det skaber troværdighed, hvis I kan få fx samarbejdspartnere og kunder til at udtale sig.

Brug gerne en specifik case – og lad dem komme med en begrundelse for, hvorfor de støtter jer/synes I gør det godt

## Overdriv ikke

Pas på med de 'store gloser' som miljøvenlig/bæredygtig/klimavenlig

Fx må I ikke bare sige: 'Vi er en miljøvenlig forretning' uden at forklare hvorfor (det er greenwashing)

## Sæt konteksten

Forklar omverden, hvorfor jeres indsats er vigtig.

Fortæl fx at CO2-reduktion er vigtig pga. klimaforandringer, sammenhængen mellem naturhensyn og biodiversitetskrise mm.

Visuel kommunikation tæller også med og kan også virke vildledende.  
Tænk over, hvilke billeder og farver, I bruger.

# Do's & Dont's i grøn kommunikation



## Om bæredygtig virksomhed



Vi arbejder med bæredygtighed ved at:

- reducere vores CO2-udledning
- Sikre medarbejdertrivsel
- Samarbejde med lokale skoler om praktikpladser

Skriv gerne ind, hvordan I konkret arbejder videre med indsatsområderne



Vi er en bæredygtig virksomhed

(for det er svært at vise: Kræver LCA, indebærer mange elementer mm.)



## Om produkter



Hos os prioriterer vi i videst muligt omfang lokalt indkøb for at støtte lokalsamfund og reducerer transportmængden.

Vi har udvalgt leverandører og samarbejdspartnere som også arbejder med ESG – du finder dem på vores hjemmeside.



Vi køber bæredygtigt

(for det er svært at bevise: Kræver LCA, Scope 3, indebærer mange elementer mm.)



## Om klima/miljø



Vi har nedsat vores energiforbrug med xx % sidste år ved at omstille til elbiler/indkøbe varmepumpe/reducere vores kørselsbehov



Vi er en klimavenlig og miljøvenlig virksomhed

(uden nærmere forklaring)

A close-up photograph of a vibrant green leaf, showing its intricate vein structure and several glistening water droplets. The leaf is set against a dark, almost black background. In the upper right corner, there is a horizontal green bar and a small green square. In the center, there are two more green squares of different sizes, one larger than the other, positioned vertically. A large, semi-transparent green rounded rectangle is located in the lower-left quadrant, containing the text 'SUPPLERENDE VIDEN' in white, bold, uppercase letters.

# SUPPLERENDE VIDEN

# Kilder

## Initiativer og strategier s. 12

- Den Ansvarlige Indkøber: <https://denansvarligeindkober.dk/viden-og-vaerktoejer>

## Offentlige grønne indkøb Finansministeriet s. 13

- Finansministeriet: [https://fm.dk/media/18268/groenne-indkoeb-for-en-groen-fremtid-strategi-for-groenne-offentlige-indkoeb\\_web.pdf](https://fm.dk/media/18268/groenne-indkoeb-for-en-groen-fremtid-strategi-for-groenne-offentlige-indkoeb_web.pdf)
- KL: <https://www.kl.dk/media/yhrnigbf/faelleskommunal-indkoebstrategi-2020-2024.pdf>

## EU-taksonomi s.19

- EU Kommissionen: Taxonomy Report: Technical Annex, marts 2020
- PLATFORM ON SUSTAINABLE FINANCE – Technical Workgroup, Part B – Annex: Full list of Technical Screening Criteria, August 2021
- Erhvervsstyrelsens vejledning: <https://erhvervsstyrelsen.dk/boersnoterede-virksomheders-regnskabsaflaeggelse>
- EU Kommissionen: Teknisk rapport med beskrivelse af kriterier:  
[https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business\\_economy\\_euro/banking\\_and\\_finance/documents/200309-sustainable-finance-teg-final-report-taxonomy-annexes\\_en.pdf](https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/200309-sustainable-finance-teg-final-report-taxonomy-annexes_en.pdf)

## CSRD s. 20

- Plesner: [https://www.plesner.com/insights/artikler/2022/11/nyt-eu-direktiv-om-baeredygtighedsrapportering-csrd-vedtaget?sc\\_lang=da-dk](https://www.plesner.com/insights/artikler/2022/11/nyt-eu-direktiv-om-baeredygtighedsrapportering-csrd-vedtaget?sc_lang=da-dk)
- Deloitte: <https://www2.deloitte.com/dk/da/pages/audit/articles/EFRAG-har-godkendt-ESRS-standarden.html>
- Dansk Erhverv: <https://www.danskerhverv.dk/presse-og-nyheder/nyheder/2022/juni/csr--omfattende-rapporteringskrav-for-baeredygtighed/>

## Skovrejsning s. 27

- Kulstofbinding ved skovrejsning, Københavns Universitet (2019): [https://static-curis.ku.dk/portal/files/225664165/Sagsnotat\\_kulstof\\_skovrejsning\\_20190724.pdf](https://static-curis.ku.dk/portal/files/225664165/Sagsnotat_kulstof_skovrejsning_20190724.pdf)

## Oprindelsescertifikat s. 28

- Energinet: <https://energinet.dk/Energidata/Oprindelsesgarantier-el-gas-brint>
- Rådet for Grøn Omstilling: <https://rgo.dk/gront-el-valg/forbrugerombudsmandens-retningslinjer-til-gron-strom/>

# Kilder

## Grønt brændstof s. 29

- Drivkraft Danmark: <https://www.drivkraftdanmark.dk/wp-content/uploads/2022/05/Branchestatistik-2022-opslag.pdf>
- OK Benzin: <https://www.ok.dk/erhverv/hjaelp/braendstof/biobraendstof/hvad-er-biodiesel-lavet-af>
- IEA: <https://www.ieabioenergy.com/iea-publications/faq/woodybiomass/biogenic-co2/>

## Livscyklusanalyse s. 31

- LCAByg <https://www.lcabyg.dk/da/om-lcabyg/>

## EPD s. 32

- Rockpanel: <https://www.rockpanel.dk/om-os/vores-tankegang/baeredygtighed/hvilke-miljoindikatorer-anvendes-til-en-epd/>
- Rockwool: <https://www.rockwool.com/dk/raadgivning-og-inspiration/baeredygtigt-byggeri/epd/>
- EPD Danmark: [https://www.epddanmark.dk/media/ir1pilns/epddanmark\\_guide2.pdf](https://www.epddanmark.dk/media/ir1pilns/epddanmark_guide2.pdf)

## Bæredygtighed i mærker s. 36

- Webinar om mærker, afholdt af Erhvervshuset og Dansk Erhverv – januar 2022

## DGNB-byggeri s. 40

- Rådet for Bæredygtigt Byggeri: <https://dk-gbc.dk/dgnb>

## Svanemærket byggeri s. 41

- Svanemærket: <https://www.ecolabel.dk/da/produkter/byg-og-bolig/bygninger>

## LEED s. 42

- U.S Green Building Council: <https://www.usgbc.org/leed>

# Kilder

## BREEAM s. 43

- BREEAM: <https://www.breeam.com>
- Guide for bæredygtige certificeringer, 2018: <https://gxn.3xn.com/project/guide-sustainable-certification>

## Naturbaserede løsninger s. 51

- EU-Kommissionen: <https://ec.europa.eu/research-and-innovation/en/horizon-magazine/climate-change-and-biodiversity-loss-should-be-tackled-together>
- IPBES-IPCC Workshop Report, 2021: [https://ipbes.net/sites/default/files/2021-06/20210609\\_workshop\\_report\\_embargo\\_3pm\\_CEST\\_10\\_june\\_0.pdf](https://ipbes.net/sites/default/files/2021-06/20210609_workshop_report_embargo_3pm_CEST_10_june_0.pdf)

Udarbejdet og layout af ESG4business

## Hvem er ESG Sorø?

Sorø Erhverv samarbejder med bl.a. Sorø Erhvervs Bæredygtighedspanel, for at Sorø Kommunes virksomheder bliver CO<sub>2</sub>-neutrale i 2050.

I samarbejde skal vi være med til at sikre, at vores virksomheder har reduceret deres CO<sub>2</sub>-udledning med 70 % (fra 1990-niveau) i 2030.

Via tema-arrangementer, løbende dialog med virksomheder, besøg af bæredygtighedsguide m.v. vil vi arbejde for, at min. 80 % af Sorø Kommunes virksomheder får kendskab til ESG-rapportering og herunder specielt CO<sub>2</sub>-regnskab.

Sorø Erhvervs indsatser er støttet via Interreg-projektet GrønBusiness.

## KONTAKT



**Laila B. Carlsen**

Erhvervschef

Mobil: 20265081

Email: [lbc@soroe.dk](mailto:lbc@soroe.dk)



**Niklas Pandell**

Bæredygtighedsguide og erhvervskonsulent

Mobil: 21821347

Email: [nipa@soroe.dk](mailto:nipa@soroe.dk)

### Hvad er ESG?

ESG står for Environment, Social og Governance som på dansk dækker over områderne miljø, sociale forhold og virksomhedsadfærd.

### ESG værktøjskassen

Diverse værktøjer til brug for din virksomheds arbejde med at udarbejde CO<sub>2</sub>-regnskab eller ESG-rapport/Bæredygtighedsrapport.

### Arrangementer

Her finder du arrangementer, kurser og andre events inden for ESG, CO<sub>2</sub>-rapportering og bæredygtighed i Sorø Kommune.

### Rådgivning og inspiration

Find en lokal rådgiver, som kan hjælpe dig videre i dit arbejde med at udarbejde et CO<sub>2</sub>-regnskab eller ESG-rapport/Bæredygtighedsrapport.

### Tilskudsmuligheder

Du har mulighed for at få tilskud til en lang række områder og tiltag i din virksomhed.

### Gode historier

Her finder du inspiration, artikler, historier fra lokale virksomheder, baggrund og fakta om ESG i Sorø Kommune.

# Om denne Factbook

Denne Factbook er blevet til, som svar på det stigende behov for klarhed, i en verden, hvor bæredygtighed er blevet et centralt omdrejningspunkt.

Den er skabt for at give virksomheder et overskueligt opslagsværk, der samler centrale begreber, lovkrav og værktøjer inden for bæredygtighedsområdet.

Factbook'en er udarbejdet af ESG4business, der rådgiver virksomheder om ESG og bæredygtighed.

Denne version er tilpasset specifikt til brug for ESGSorø, og er tænkt som en støtte til ESGSorø's arbejde med at hjælpe Sorø Kommunes virksomheder i deres bæredygtige omstilling.

Den bygger på ESG4business' faglige viden og praktiske erfaring fra arbejdet med bl.a. ESG-strategier, CO2-regnskaber, B Corp-certificering og bæredygtighedsrapportering.

I arbejdet med Factbook'en er der blevet indsamlet viden fra anerkendte kilder, offentlige instanser og aktører inden for bæredygtighed.

Factbook'en kan bidrage til at øge virksomhedernes kendskab til ESG og bæredygtighed, og fungerer som et praktisk opslagsværktøj, til at hjælpe virksomheder med at navigere i bæredygtighedslandskabet.